

"אחת שאלתי"
קדושתא לשבת פרה לר' אלעזר בירבי קיליר

יוצא לאור ע"י שולמית אליצור

מ ב ו א

הקדושתא "אחת שאלתי פליאה חזות" * , אחת מיצירותיו המפוארות של ר' אלעזר בירבי קיליר, היא קומפוזיציה שנייה שלו לשבת פרשת פרה. שלא כאחותה "אצולת אומן", שזכתה, ונקלטה במחזורי אשכנז והרעקה-וגדפסה עשרות פעמים¹, נשתקעה קרובה שנייה זו בגניזה; ומלבד קצת מובאות-ממנה במחקר המודרני² לא נודעה עד כה. אמנם, דומה שעצם קיומה לא נעלם מעיני הראשונים שבחכמי אשכנז³ ואפשר, שקטעים ממנה נודעו גם לרש"י⁴, אולם כל מה שנותר מזה במקורות האירופיים אינו מצטרף לשום חשבון. כנגד זה מעידים קטעי הגניזה על תפוצה לא קטנה של הקרובה במזרח: מלבד העתקה שלימה ונאה של הקומפוזיציה כולה, נתגלו לנו הימנה עד כה, שרידים בלא פחות משבעה כתבי יד נוספים. מקורו העיקרי של הטכסט הניתן להלן הוא בכ"י אוקספורד 2714/9 (להלן — כ"י א)⁵; קרובתנו מופיעה בו בדפים 47—49א. לפניו נמצאת הקדושתא "אצולת

- * העבודה נכתבה בהדרכתו של מורי פרופ' ע' פליישר. תודתי נתונה לו על עזרתו הרבה.
- 1 ראה י' דוידזון, אוצר השירה והפיוט, א 7256.
- 2 פיסקה. בודדת מתוך הסילוק פירסם ש" שפיגל במאמרו "מלשון פייטנים", הדואר מב (תשכ"ג), עמ' 398. את פיוט הקדושה הדפיס ע' פליישר במאמרו "עיונים באפיקים הפרוודי של אחדים ממרכיבי הקדושתא", הספרות ג' עמ' 575. את השלמת הקרובה הדפיס ע' פליישר במאמרו "לפתרון של כמה בעיות יסוד במבנה הקדושתא הקלאסית", ספר חנוך ילון (בראילון תשל"ד), עמ' 450.
- 3 על כך מעיד בעל ספר קרובה (א"מ הברמן, "ספר קרובה", ידיעות המכון לחקר השירה העברית ג', עמ' קיב), המדבר על שני פיוטים לפורים שנתלשו מקומפוזיציה אחת והועברו לחברתה, ובהקשר זה הוא אומר: "כי ר' אלעזר יסד ב' קרובין של כל השנה כולה ב' פעמים... ותפשו העולם אותם שני אלפא ביתא של פיוט הראשון ואמרום עד פיוט השני וכן זאת הוקשת מאד בעינינו ואינו מפיוט השני כי במחזורים הישנים לא תמצאו", הפיוט "זאת הוקשת מאד בעיניהם" הוא חלק מהקדושתא "אחת שאלתי" והוא נאמר באשכנז בתוך הקדושתא "אצולת אומן", ומעדות ספר קרובה ברור שהיה ידוע על קיום הקדושתא "אחת שאלתי" שממנה נתלש פיוט זה.
- 4 בפירושו לבמדבר יט: ב משתמש רש"י בצירוף לשון מזוייק הנמצא בקדושתא, ולא נמצא ללשון זו בהקשר המסויים מקור אחר (אם כי תמיד ייתכן שיימצא המקור המדרשי המשותף לרש"י ולקלירי). רש"י מפרש "אליך — לעולם היא נקראת על שמך, פרה שעשה משה במדבר", ולשונו של הקלירי בקדושתא "אחת שאלתי" (בראש הרהיט השני) היא: "אליך ברמו רמתי כי לשמך תקרא. תקרא לדורות קהה. שעשה משה במדבר" (טורים 176—177); הביטוי "פרה שעשה משה במדבר" איננו ידוע כלל כקשור למדרשים על "ויקחו אליך".
- 5 כתב היד תואר בפירוט בקטלוג של קאולי וכן על ידי מ' וולאי במחקר ינאי (ידיעות המכון לחקר השירה העברית ב) עמ' שלג, מס' 38.

8 ראה 'ע' פליישר, "לחקר תבניות הקבע בפיוטי הקדורטא", סיני סה (ביסן תשכ"ט), עמ' כד-כה; הג"ל, "עיונים בהשפעת היסודות המקהליים על עיצובם והתפתחותם של סוגי הפיוט", יובל ג (תשל"ד), עמ' לא ואיל; הג"ל בספרו (לעיל הערה 6) עמ' 147.

כ"י קיימברידג' TS 10H6/1 (להלן — כ"י ו)

שני דפים לא רצופים. באחד — קטע מהקדושתא. הקלירית ל"שובה" "אימנתה תעל לזמנה" (דוקדון א 5782; כאן מסוף פיוט ה ועד אמצע הסילוק). בדף השני קטע מהקדושתא "אחת שאלתי" — מהטור האחרון של פיוט ז⁹ עד אמצע הסילוק (טור 294).

כ"י קיימברידג' TS NS 116/13 (להלן — כ"י ז)

שני דפים לא רצופים, מתוך קונטרס. לפני הקדושתא "אחת שאלתי" (ראש עמ' א) — אופן, מאורה ואהבה לפסח. אחריהם הכותרת "קדושה פרה" והקדושתא "אחת שאלתי" מתחילתה ועד פיוט ג² (בלי פיוט גי). בעמודים ג—ד מצוי הסילוק לפרה "אין לשוחח" מתוך "אצולת אומן", ואחריו יוצר ואופן קליריים לפרשת החודש. הצילום שבמכון לתצלומי כתבי יד מטושטש וכמעט שאינו קריא, ולכן גם מכתב יד זה לא הובאו שינויי נוסח באופן סדיר אלא רק כאישור לשינויים שבכתבי יד אחרים.

כ"י קיימברידג' TS AS 120/72 (להלן — כ"י ח)

קרע עליון קטן משני דפים רצופים. בעמוד א — סוף הסילוק "אין לשוחח" מהקדושתא "אצולת אומן", והוא מסתיים בראש עמ' ב. לאחריו כהמשך ישיר בא קטע מסוף הסילוק בקדושתא שלנו (טור 277 ואילך). הקטע קטוע משום הקרע שבכתב היד, ומגיע בעמ' ד עד טור 297. גם מכתב יד זה הובאו שינויי נוסח באקראי בלבד.

קטע נוסף מכ"י של הקדושתא שלנו. הוא כ"י קיימברידג' TS AS 63/10. הוא קרוע מאד וכמעט ואינו קריא; מצויים בו שרידים מעטים מפיוט ו, פיוט ז⁹ ותחילת הסילוק.

ענייני צורות

1. המשקל

הקדושתא שקולה מתחילתה ועד סופה במשקל תיבות מדוקדק וקפדני — ארבע ארבע תיבות לטור. יוצאים מכלל זה רק הרהיטים. הם אינם שקולים במשקל התיבות אלא כנראה במשקל ההטעמות⁹. גם פיוט ד והסילוק שקולים. במקום שישנן מילות קבע (בסילוק) הן נוספות על הסוף השקול.

הסטיות מן המשקל בודדות. חיסור מילה בכ"י א נדיר, והושלם תמיד בין השיטין. סטיות שאינן מתקנות בכתב היד הן בהוספת מילים — וגם הן בודדות, ולכולן

9 על-משקלי הפיוט הקדום ראה: ע' פליישר, "עיונים בדרכי השקילה של שירת הקודש הקדומה", הספרות 24 (ינואר 1977), עמ' 70—83.

נוסחאות אחרים, מתוקנים מצד המשקל, באחד מכתבי היד האחרים¹⁰. סטיות מכוונות בודדות (כגון הארכת הטור בסוף המגן והמחיה) תידונה להלן.

המשקל המדוקדק של הקדושתא בולט במיוחד על רקע משקלה של הקדושתא האחרת לפרה, "אצולת אומן". זו שקולה במשקל הטעמות (שהוא פחות קפדני וקצוב ממשקל התיבות) אפילו בחלקיה החשובים (בחוליה הראשונה). הסילוק איננו שקול כלל, וכנראה גם פיוט ד איננו שקול. נראה איפוא שהקדושתא "אחת שאלתי" נכתבה לאחר "אצולת אומן", שכן הקלירי הוסיף ודקדק בה, וקשה להניח שלאחר שכתב קדושתא השקולה בקפדנות לפרשת פרה כתב קדושתא אחרת והקל בה במקום שהחמיר בראשונה. פרטים נוספים בעיצוב שתי הקדושתאות מאשרים הנחה זאת, כגון תכני הסילוקים בשתי הקדושתאות, עיצובם של פיוטי ה, ועוד (עייני עוד להלן).

2. התריזה

עקרון התריזה המופסקת, המשתפת בחרו לפחות שנים מעיצורי השורש דורשת זהות בעיצורים ובתנועה שבהברה האחרונה של מילת החרוז¹¹, שליט בקדושתא כולה. גם חלקים חד-חרוזיים ארוכים יחסית שומרים על כלל זה, כגון פיוט ד וקטע הפתיחה של הסילוק (בקטעים אלה אין בדרך-כלל חריזה קפדנית!).

שני עיצורים שרשיים זהים הבאים בתוך תיבה יכולים להחשב בקדושתא כעיצור אחד, והקלירי מוסיף עליהם עיצור נוסף לשם התריזה. כך למשל בפיוט ד ליד ספירה, שפירה וכו' (טורים 65—66) אנו מוצאים התפוררה (69), וכן וידמימה ליד דימה, אודמה, דמה (45—48) וכד'¹².

מצד שני מותר ששני עיצורי השורש המשתתפים בחרו יהיו זהים, וכך חרוז הקלירי גזוזות — בזוזות — מזוזות — זוזות (5—8).

לעתים רחוקות מפסיק עיצור גרוני (שאוילי לא היה הגוי) בין שני עיצורי השורש החורזים. כך חורזות בחפארה עם בחפירה ופרה (112—114), וכן אפארה, תפארה עם אספרה (75—77) ועוד. במקום אחר חורזות תאנה ותואנה עם חתונה (263—266). חילופי גרוניות בחרו אינם שכיחים. במקום אחד אחרי ארבעה טורים החורזים ב"הן" (למעשה כ/הן) חורזים שני טורים נוספים ב"חן" (247—252). במקומות אחרים מצויים חילופי גרוניות בודדים בעיצור השורש הנוסף (לא האחרון!) בלבד: נחילי — קהלי — מחלי (121—123; חילופי ה—ח). ובמקום נוסף מצטרפת י' עיצורית לגרוניות (א—ע) המתחלפות: נשיאתה — עשייתה — חסייתה — נסיעתה (21—24), ואפשר שהגרוניות הללו שחיריק לפניהן היו הגויות כיו"ד.

10 ראה בטורים 15, 213, 248, 254, 285.

11 על דרך התריזה המופסקת בפיוט הקדום ראה ב' הרושבוסקי, "השיטות הראשיות של החרוז העברי מן הפיוט ועד ימינו", הספרות ב' (1971), עמ' 738—742.

12 תופעה זו מצויה בפייטנות והיא תוארה בפרוטרוט בסייט שלמה הבבלי; עייני ע' פליישר, פיוטי שלמה הבבלי, ירושלים תשל"ג, עמ' 75 ואילך.

ר' ו'ב' מתחלפות אף הן בחריזה שלא בהברה האחרונה. לצוותה, מצוותה חורזות עם קצבתה, מצבתה (17—20) וכן שָׁנָיִם עם דברים, גיבורים (97—99). במקום אחד מתחלפות ב' ו'מ' (באה — טומאה — הביאה — טמאה, 217—220). החריזה המופסקת יכולה להשתרע על פני שתי מילות חרוז, כגון תורה-זאת התורות עם פרוזות, חרוזות, מכריזות (9—12), וכן בהררי-אל עם ישראל (164—165). מקומות מעטים בקדושתא יוצאים מכלל החריזה המופסקת. בשלוש סטרופות בפיוט ה' מסתפק הקלירי בחריזה בהברה האחרונה — הכוללת עיצור שרשי אחד וסיומת דיקדוקית — בלבד. דרך משל, הוא חורז דלתות — מיתות — בדתות, וכן למלאות — לידלות — להצלחות (100—108). גם ברהיט הראשון אין עקיבות מלאה פתריקה זו. בצד סטרופות החרוזות כדון, כגון חקוקה — חוקה, כתורה — התורה (156—159) ועוד, מצויה בשלוש סטרופות חריזה בהברה האחרונה בלבד: מלהתבוזות — תורה-זאת (154—155), לחאזה — ציוה, לשינוני — מועדי יי (160—163).

מענין ומיוחד המתח הקוצר בכמה מקומות בין חריזה בהברה האחרונה בלבד לבין חריזה מופסקת מלאה. קמגן, המחיה והמשלש, העשויים בדרך כלל במבנים סטרופיים, חורזים בקדושתא שלפניו בחרוז אחד. אך החרוז אחד בהם רק לכאורה, שכן באמת מחולקים הפיוטים ל"סטרופות" מכוח העיצור השני של החרוז. כך מחזרו, לכאורה, המגן בחרוז אחד: "זות", אבל החרוז האמיתי מחלקו לשלוש מחרוזות מרובעות: חזות — קחזות — אחזות — שחזות // גוזות — בזוזות — מזוזות — זוזות // מכריזות — פריזות — חרוזות — תורה זאת; ודומה החלוקה גם במחיה ובמשלש.

חלוקה כזאת, אם כי פחות קפדנית, קיימת גם בפיוט ה'. כל שלוש סטרופות, השייכות לגוש אחד, חורזות בחרוז משותף, אם כי לא תמיד חרוז מלא: שלוש הסטרופות הראשונות מביאות חרוז אחד ממש (ג/לה), לשלוש הבאות חרוז אחיד — רים, אך לראשונה חרזן מופסק — צ/רים ואילו לשתי הברותיה — ב/רים. בשלוש הסטרופות הבאות-החרוזי האחד הוא מינימאלי — זאת. בשלוש הסטרופות שאחריהן החרוז האחד לכאורה הוא — בה, אבל החרוז האמיתי בסטרופה הראשונה הוא — זבה, בשניה — פ/בה ובשלישית ט/בה. דומה המצב בשלוש הסטרופות האחרונות: חרוזן האחד הוא לי, והחרוז המלא בסטרופה הראשונה הוא כ/לי, בשניה ח/לי (או ה/לי) ובשלישית — ילי (ואולי א/לי — ח/לי).

חלוקת הקיקלר לגושי סטרופות על ידי חרוזים אחידים המתחלפים מגוש לגוש אופיינית לרוב הקיקלרים הקליריים שאין בהם סיומת מקראית.

3. סגולות תבנית מיוחדות בחוליה א' — המגן, המחיה

והמשלש

א. גופי החטיבות

פיוטי החוליה הראשונה של הקדושתא, המגן, קמקנה והמשלש, מעמידים ביחד

אקרוסטיכון אלפביתי שלם אחד. המגן מעמיד א"ב פשוט מ"א עד ל', המחיה — א"ב כפול מ"מ עד צ', והמשלש — א"ב מרובע מ"ק עד ת'. חלוקה זו שכיתה למדי בפייטנות הקלאסית¹³.

במגן ובמחיה שלוש שלוש סטרופות, ובמשלש — ארבע¹⁴.

החריזה בפיוטים היא לכאורה אחידה, והחלוקה לסטרופות גרמזות בהתחלפות העיצור השרשי הנוסף אחת לארבעה טורים — כמו שהוסבר לעיל.

גופי החטיבות מעבירים בסופם לפסוקים בקריאת התורה — המגן לפסוק הראשון (למעשה — השני, שהוא הראשון בעל התוכן המיוחד, כי הראשון הוא "וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר"), המחיה — לשני, והמשלש — לשלישי. הטור האחרון בכל פיוט מסתיים במלה מתחילת הפסוק הגרמז בו, וזו קובעת את החרוז ה"אחיד" של הפיוט כולו. כך חורז המגן כולו ב"זאת", על פי "זאת חוקת התורה" (במדבר יט: ב); המחיה ב"טה" — "ונתתם אותה" (שם ג), והמשלש חורז ב"מה", על פי "ולקח אלעזר הכהן מדמה" (שם ד). חריזה אחידה במגן, במחיה ובמשלש היא תופעה יוצאת דופן בקדושתאות הקליריות, אבל היא באה גם בקדושתא האחרת לפרה — "אצולת אומן", אם כי רק במגן ובמחיה.

הטור האחרון במגן ובמחיה חורג מן המשקל והוא מחולק לשתי צלעיות, תוך הוספת חרוז באמצע הטור. רמז לפסוק כבר מצוי בצלעית הראשונה של הטורים — אך עיקרו בסוף הצלעית השנייה. במגן: "לחזות בזאת להוות מי זאת / למי זאת כחוק תורה זאת". הרמז ל"זאת" שבראש הפסוק בונה את משחק המלים בצלעית הראשונה — ארבע מלים חורזות ב"זות / זאת". הצלעית השנייה רומזת לכמה מלים מן הפסוק — "כחוק תורה זאת" — "זאת חוקת התורה". בחירת הכינוי לישראל — "מי זאת" — משתלבת גם היא במערכת הרמזים לפסוק. סלסול וחזרה צלילית בסוף פיוטי מגן ומחיה מצויים גם בקדושתאות אחרות של הקלירי¹⁵. אבל כאן הגדיל הקלירי לעשות כי המלה המשמשת יסוד ללשון גופל על לשון היא מילת החרוז של הקטע כולו, והיא היא גם המלה הראשונה של פרשת היום.

הטור המורחב בסוף המחיה הוא: "צעד יציאתה ודת באתה / בכפל את אותה". הטור פחות מסולסל ומשוכלל מן הטור המקביל במגן. חסירה בו גם החזרה על אות האקרוסטיכון בראש הצלעית השנייה. הרמז העיקרי לפסוק הוא כמובן "תת אותה" — "ונתתם אותה". אך רמז כלשהו לפסוק מצוי גם בצלעית הראשונה — המלה "יציאתה" רומזת להמשך הפסוק שם: "והוציא אותה".

13 עיין ע' פליישר בספרו (לעיל הערה 6) עמ' 141, 144.

14 העמדת המשלש בקטע שאיננו שווה בהיקפו למגן ולמחיה נהוגה גם אצל ייני; גם הוא מעמיד את המגן והמחיה על שלוש-שלוש סטרופות ואת המשלש — על ארבע. מיוחד אצל ייני הוא גם שינוי המקצב במשלש (משלוש הטעמות לשתיים; עיין ע' פליישר, "עיונים בתהליכי עיצובם התבניתיים של סוגי הפיוט הקדום", תרביץ לט [תשל"ל], עמ' 252, הערה 11).

15 כגון בסוף המחיה ב"אצולת אומן": "צוה צור לציר צור צרורה לאלעזר", וטור דומה בסוף המחיה בקדושתא לשקלים: "צוה צור לציר כן תת מתן זה".

אין לי הסבר להאלכת טורי המגן והמהיה האחרונים ונראה שלא צויין דוגמתה בשום מקום בפייטנות. ייתכן שהיא קשורה בנטייה הכללית המורגשת בפייטנות הקלאסית להאריך בפסקאות סיום של פיוטים וחטיבות פיוט¹⁶.

ב. שרשרות הפסוקים

המגן, המהיה והמשלש מעבירים, כרגיל, לשרשרות פסוקים. אחרי המגן ואחרי המהיה — שבעה שבעה פסוקים, ואחרי המשלש — שלושה פסוקים, וארבעה פסוקים נוספים (מלבד הפסוק "ואתה קדוש" וג') הבאים כל אחד אחרי ארבע סטרופות הסיום הפיקטיביות¹⁷.

הפסוקים ברובם קשורים באופן ברור אל הנאמר בקטעים שלפניהם. מהם פסוקים שנרמזים בפיוט במפורש והם אף חשופים לעניינו בתוכנם¹⁸, ומהם פסוקים שנשאלה מהם לשון בפיוט בלי שעניינם "חשוב" ביותר¹⁹. אבל פסוקים אחרים, נרמזים בפיוטים שלפניהם ברמז מועט וכמעט בלתי ניכר²⁰.

ישנם גם פסוקים הקשורים בקטעי הפיוט לא בלשונם אלא בתוכנם²¹. לפעמים נראה שהקלירי דורש אותם לעניין הפיוט אם כי, לכאורה, אין הם נדרשים כך במדרשים הרגילים שבידינו²². במיוחד נראה שפירש הקלירי פסוקים העוסקים

16 על תופעה זו עיינו פליישר במאמרו (לעיל הערה 14) עמ' 252 ואילך.

17 בכ"י ב המישה המישה פסוקים בלבד אחרי המגן והמהיה, ואחרי המשלש שלושה בלא סטרופות סיום.

18 כגון הפסוק "מי יתן טהור מטמא לא אחד" (איוב יד: ד) הנדרש על פרשת פרה ונרמז בטור "טהור מטמא תת מכריזות" (9).

19 כגון "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש" וכו' (תהילים כז: ד) ששתי מילותיה הראשונות שרמזן בפיוט; וכן "ועוד בה עשרייה ושבה והיתה לבער כאלק וכאלון אשר בשלכת מצבת בם וזע קודש מצבתה" (יש' ו: יג) אשר הטור "נקות זרע קודש מצבתה" (20) בגוי עליו.

20 למשל, בפיוט נזכרה המלה "חרוזות", ובשרשרת הפסוקים מופיע הפסוק: "נאו לחיד בתורים צוארד בחרוזים" (שה"ש א: י). פסוקים אחרים נזכרו בהם המלים "זאת" או "חוק", "חוקה" וזה כנראה הקשר היחיד שלהם לפיוט. כך "ואחשבה לדעת זאת עמל הוא בעיני" (תהי' עג: טז), ובדומה יש' כח: כט ואיוב לו: א — כולם נזכרת בהם המלה "זאת", אם כי גם תוכנם הוא מעניין דבר רחוק שקשה לדעתו, ובאופן זה הם יכולים להידרש לענין פרה אדומה (שלושת הפסוקים חסרים בכ"י ב). הפסוק "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל" (תהי' קמו: י) קשור לפיוט כנראה רק בגלל חילבת "חוקיו" שבו. כיוצא בו הפסוק הנרמז בפיוט ג' (יש' ל: ח) נבחר בגלל הופיע "חקה" שבו.

21 כגון הפסוק "ועתה אליכם המצוה הזאת הכתנים" (מלאכי ב: א) הקשור לקטע המדבר בכח העוסק בפרה (טור 22) — אם כי גם נזכרת בו המלה זאת!

22 הפסוק הקשור לעניין שלמה שלא ידע טעמי פרה (טור 39—40): "בקש קהלת למצוא דברי חפץ וכתוב יושר דברי אמת" (קהלת יב: י) דווקא לא הוא הפסוק הנדרש בעניין שלמה ומבוכתו בעניין הפרה, אלא הפסוק "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" (קהלת ז: כג); אכן גם פסוק זה נרמז בפיוט עצמו (40) והוא מצוטט במפורש בקטע מקביל בתוכנו ב"אצולת אומן" (בתחילת פיוט ד: "אמרתי אחכמה והיא רחוקה / שת איתאל..."). ואפשר שהקלירי התיר לעצמו להסמך דרשותיו על פסוקים שונים

בדבר נפלא ורחוק מלהשיגו, כאילו הם עוסקים בטעמי פרה הנעלמים מאתנו²³. פסוק אחד בלבד אי אפשר להסביר הבאתו אם לא בדוחק גדול²⁴.

ג. סטרופות הסיום

סטרופות הסיום (פיוטי א: ו-ב) מחוברות לפסוקים בשרשור מקשר, וכנהוג מעבירות בסופן אל הברכות. בפיוט ב' נזכר גשם, כראוי. הסטרופות משותרות מכל אקרו-סטיכון, אך כל טורי פיוט ב' פותחים באות מ' — היא האות הראשונה שבמילת השרשור ("מצבתה"). בדרך כלל אין הקלירי נוהג כך (גם לא כאן בפיוט א'), וייתכן שאין זה אלא מקרה. אך התופעה ידועה — ואפילו בצורה יותר משוכללת — מפיוטי הדותה²⁵.

שאלות אחדות מעוררות סטרופות הסיום הפיקטיביות (פיוטי ג', ג' וכו') של המשלש. בכ"י א באות שלוש סטרופות כאלה, ובכ"י ג ארבע. שלוש הסטרופות שבכ"י א מעמידות באקרוסטיכון מרובע את המלה "חוק" (אות לכל סטרופה), והדבר מפליא — שכן לא רגילה בפייטנות החתימה "חוק" בלא שם לפניה, וכאן אין כל חתימת שם. גם בכ"י ז חתומה ככל הנראה הסטרופה הראשונה ב"ח, ואחריה נקטע כתב היד. בכ"י ב אין סטרופות אלה מצויות כלל, ומיד אחרי המשלש מצויין "אל נא". כ"י ד נותר מאמצע הסטרופות — מזו שסימנה ז'. רק בכ"י ג, שבו, כאמור, מצויות ארבע סטרופות, נמצאת לפני הסטרופות שחתומות "חוק" סטרופה אחת נוספת חתומה [א] לעזר.

ארבע סטרופות סיום פיקטיביות הן תופעה יוצאת דופן לגמרי בפייטנות ולא מצאנוה עד עתה אלא בקדושתא קלירית אחת לשבת וראש חודש²⁶. משום כך ניתן היה להטיל ספק באותנטיות של הסטרופה הנוספת בכ"י ג. אך הואיל והחתימה "חוק" בלא שם לפני איננה פחות תמוהה, נראה שהסטרופה אותנטית, אלא שהושמטה בידי מעתיקים שלא היו רגילים למצוא ארבע סטרופות סיום פיקטיביות בסופי משלשים; שלוש סטרופות כאלו מצויות בהרבה קדושתאות.

סטרופות הסיום משולבות, כנהוג, בשרשרת הפסוקים של המשלש, וכל אחת מהן

מאלה שהובאו באגדות שלפניו בקשר לפיוט ולהביאם בשרשרת הפסוקים (אלא אם כן היו מדרשים שונים מצויים בידי; ואין הדבר נראה מלשון הפיוטים).

23 כגון "אורה חיים פן תפלו נעו מעגלותיה לא תדע" (משלי ה: ו). ובדומה גם משלי יב: יג; איוב לו: ג (שניהם חסרים בכ"י ב). וראה גם הערה 20.

24 "גיל יגיל אבי צדיק וילד חכם ישמח בו" (משלי כג: כד) — ואולי דרשו הקלירי בעניין משה הנזכר בפיוט (טורים 17, 25—26).

25 ראה מ' זולאי, "פיוטים חדשים לר' חדותא", תרביץ כב (תשי"א), עמ' 30 ושם הערה 6. פורסמה ברובה בידי ג' אורמן בנספח לספרו של א' מורטון, Materials for a non-

26 Masoretic Hebrew Grammar, הלסינקי 1958, עמ' נב-ס. גם שם בכתב היד העיקרי מצויות רק שלוש סטרופות וסימנן "חוק", ובכתב יד שני באה לפניהן סטרופה רביעית והיא חתומה "אלעזר". בניגוד לקדושתא שלנו, הסטרופה הראשונה שם מחומשת (ולא מרובעת). קדושתא זו לשבת וראש חודש דומה לקדושתא שלנו בעניינים נוספים, כגון במשקל החיבות המקיף את כולה (לרבות הרחיקים) — חמש חמש לטור.

מעבירה בסופה לפסוק. הטטרופה הראשונה (החתומה "[א]לעזר") והטטרופה הרביעית מעבירות בפירוש לאותו פסוק — תחילת הפטרת פרה (יח' לו: כה — על פי תוספתא מגילה ד: ג)²⁷. ההעברה הכפולה לפסוק אחד יכולה לשמש הסבר נוסף להשמטת הטטרופה הראשונה על ידי מעתיקים, כי כפילת הפסוק נראתה להם מיותרת. השמטת הטטרופה האחרונה 'במקום הראשונה היתה פוגעת בשלימות החתימה "חזק". אגב, עצם חתימת השם בטטרופת סיום פיקטיבית היא דבר יוצא דופן אצל הקלירי. בין כך ובין כך קרוב לקבל את הטטרופה הראשונה כחלק מהקדושתא — אם כי בספק מה. התמיהה שבהעברה הכפולה לפסוק אחד נשארת כמובן בעינה²⁸.

טטרופות הסיום המדומות אינן קשורות בשרשור לפסוקים הקודמים להן²⁹. אין להעלות על הדעת השמטת מילת השרשור על ידי מעתיקים, שכן מילת השרשור כ'ל' לא במשקל בפיוטי או ובי ואינה נוספת עליו, ואילו כאן עומד המשקל בשלימותו על ארבע תיבותיו. חוסר השרשור אינו חריג כאן. אמנם לפעמים נוהג הקלירי לשרשר טטרופות אלו³⁰, אך פעמים רבות הוא נוהג להעמידן לעצמן, עם סימן משלהן, ולשלכן בשרשרת הפסוקים רק על ידי הרמוז לפסוק שבסופן. כך מנהגו למעשה בכל הקדושתאות לארבע הפרשיות: בקדושתא לשקלים ישנן שלוש טטרופות החתומות כל אחת בארבע פעמים ת', בקדושתא לזכור באה טטרופה אחת החתומה "יהודה", ובקדושתא לשבת ההודש באות שלוש טטרופות החתומות ביחד "הדיה". כגון אינן משורשרות. גם בקדושתא ראש ההודש הקלירית שנזכרה לעיל (ראה הערה 26) אין טטרופות הסיום המדומות משורשרות.

4. חוליה ב' — פיוטים דו-ה

שלא כמקובל בדרך כלל, פיוט ד של הקדושתא שלפנינו שקול בדקדוק. הוא מחורז בתורו אחיד. כנגד זה אין הוא מביא שום אקרוסטיכון. לפניו מופיע, כראוי, הציון "אל נא", ואחריו — "קדוש".

קשה יותר לניינו של פיוט ה, שכן הפיוט "אצילי עם עולי גולה", המשמש כאן כפיוט ה, מופיע בדפוסים רבים של מחזורי אשכנז בין פיוטי הקדושתא הקלירית ה שניה לפרה, "אצולת אומן", אחרי פיוט ו ולפני הסילוק. אבל אין ספק שמקומו האותנטי של הקטע אינו שם: בכל כתבי היד השלמים של הגניזה מופיע הפיוט בקדושתא "אחת שאלתי", ואילו בקדושתא "אצולת אומן" אין הוא מופיע אף באחד מכתבי היד.

²⁷ גם בקדושתא לשבת וראש חודש שנידונה בהערה הקודמת מעבירים הפיוטים ג' ו-ג' כמעט לאותו מקום — לפסוק אחר פסוק (יש' סו: כב, כג).

²⁸ אפשר שמתחילה כתב הקלירי טטרופת סיום פיקטיבית אחת בלבד ורמז בסופה להפטרה, ואחרי כן הוסיף עליה עוד שלוש טטרופות ושוב רמז בסוף החטיבה כולה להפטרה (הצעת הד"ר י' יהלום).

²⁹ על שרשור טטרופות הסיום ראה ע' פליישר בספרו (לעיל הערה 6) עמ' 145.

³⁰ כגון בקדושתא ליום כיפור למנחה שבכ"י קיימברידג' TS H 15/66.

אך מצויים גם מקורות אשכנזיים המאשרים את זרותו של הפיוט ב"אצולת אומן". בספר קרובה מצויין בפירוש שהפיוט "זאת הוקשת מאד בעיניהם" (הוא הוא הפיוט "אצילי עם" הנידון כאן, ובאשכנז הוא מצויין על פי הריפרין שנאמר בראשו) שאול בקדושתא "אצולת אומן" מתוך קדושתא קלירית אחרת לפרה (ראה הערה 3). גם קהילות מאוחרות באשכנז הרגישו בזרותו של קטע זה, ובחלק מן הסידורים הוא מצויין בהסתייגות (כגון: "בקצת מקומות אומרים ג"כ זה")³¹ או חסר לגמרי.

אפשר שתוכנו המיוחד של פיוט זה, המתאר את עשיית הפרה כשעלו ישראל מן הגולה לכל פרטי הלכותיה, גרם להעבירו לקדושתא השנייה, שבכל חלקיה אין אף רמז שהוא לגושא זה.

מבנהו של פיוט ה הוא מבנה משוכלל של קיקלר, והוא חתום "אלעזר בירבי קיליר", כדרכו של הקלירי לחתום את שמו בפיוטי ת³². חריות הפיוט משוכללת, וכבר תוארה בפירוט (לעיל עמ' 18). הריפרין "זאת הוקשת", המכוון לבוא אחרי כל גוש של שלוש טטרופות³³, בנוי כאחת הטטרופות — הוא תלת-טורי ושקול בקפדנות.

5. חוליה ג'

א. פיוט ו

פיוט ו, שתחילתו "אחת לאחת", בנוי על א"ב שלם פשוט המקיף את כל ראשי טוריו (צ' ו-ש' כפולות)³⁴. בפיוט שמונה טטרופות משולשות, ואחרי הראשונה שבהן מצויין ריפרין בכל כתבי היד (א, ב ו-ד) וברור שהוא נועד לבוא אחרי כל טטרופה (וראה הערה 33).

כל טטרופה בפיוט מפיית את אחד המספרים מאחד עד שמונה ומוצאת קשר בין המספר לבין הפרה האדומה. המספר נזכר בכל טור וטור בטטרופה — לרוב כמילת החרוז (חוץ מן הטטרופה הששית).

³¹ סידור אוצר התפילות למקום.

³² ראה מ' זולאי, מחקרי יניי, עמ' רלה; ע' פליישר בספרו (לעיל הערה 6) עמ' 146.

³³ ואמנם כך הוא מצויין בכ"י ג. בכ"י א ו-ב הוא מצויין רק אחרי הגוש הראשון של שלוש טטרופות (בכ"י ב הוא גרמו גם בסוף הפיוט) — אך ברור שהוא נועד לשמש ריפרין (מנהגו של כ"י א הוא לציין את הריפרין תמיד רק במקום הראשון שבו הוא נאמר).

³⁴ בהתאמת הא"ב לטטרופות בפיוט ו נוהג הקלירי חירות רבה. בפיוטים בני שמונה טטרופות בוחר הוא באות כלשהי — ללא כל קבע — להכפילה, כמו כאן צ' ו-ש', או משלש את הית', או משלש דווקא את ה-ש' ולא את ה-ת', ולפעמים הוא משחרר מהאקרוסטיכון את שני הטורים האחרונים או אחד מהם. בפיוטים העשויים שבע טטרופות מוותר הקלירי לחלוטין על האות ת' או רמז לה בטור של האות ש'. לעתים הוא אף מוסיף טור על הטטרופה האחרונה ומביא בו את האות ת'.

הריפרין דו־טורי ואיגנו שקול, בניגוד לריפרין תלת־טורי שב"אצילי עם".
כ"י ד' אמנם, מוסיף טור שלישי גם לריפרין שבפיוט ו.

ב. הרהיטים

בכ"י א-שני הרהיטים אחרי פיוט ו: "זאת חוקת אמרת צרופה" ו"אליך ברמו רמותי".
שני הרהיטים הללו אינם מצויים ביחד בשום כתב יד נוסף של הקדושתא.
כ"י ב מביא את הרהיט הראשון ועובר מיד לסילוק. כתבי היד האחרים (חוץ
למכ"י ד) ³⁵ נקטעים לפני שהגיעו לרהיטים. כ"י ה שרד מתחילת הרהיט השני
ואחריו הסילוק, וכ"י ו גוֹתר מהטור האחרון של הרהיט השני ואחריו הסילוק.
למרות דילוגו של כ"י ב ברור שהרהיט השני אמנם שייך לקדושתא. הדבר מוכח
גם מתוך הרהיט עצמו: הוא קשור בשרשור לסילוק. המנהג לקשור רהיט אחרון
של קדושתא בסילוק שלאחריו קבוע בקדושתאאותיו של הדותה ³⁶. הרהיט הראשון
הבא בכ"י א אף הוא, כנראה, אותנטי, כפי שמוכיחים כ"י א ו־ב בלא התנגדות
שאך המקורות, וכפי שמוכח מן הפיוט עצמו, שנוסד על התחלת הפסוק הראשון
של הפרשה, בעוד הרהיט השני מבוסס על סוף הפסוק. נראה איפוא שיש לקבל
את הרהיטים שבכ"י א כאותנטיים.

הרהיט הראשון — "זאת חוקת אמרת צרופה" — מפיית את הפסוק "זאת חוקת
התורה אשר צוה ה' את משה לאמר" וגו' (במדבר יט: ב). הפיוט בנוי על שלוש
מלות קבע הלכות מהפסוק: זאת חוקת — בראש כל טור א', אשר — באמצע
כל טור א' (אחרי כינוי לתורה), ולאמר — בראש כל טור ב'. הסטרופות דו־טוריות.
הטורים בנויים על סדר הא"ב, וכל אות חוזרת ארבע פעמים: בטור הראשון —
פעם אחת אחרי מלת הקבע הראשונה ושלוש פעמים אחרי השנייה, ובטור השני —
ארבע פעמים בן אחר זה. בסוף כל טור ב' מובאת לשון (מלה או יותר) מהפסוק
המתפייט — על פי הסדר.

הרהיט מזכיר את האליטרציות של ינאי, אם כי הוא מורכב ומפותח יותר מהרגיל
אצל ינאי בשל ריבוי מלות הקבע שבו ³⁷. הוא דומה במקצת בבניינו לרהיט הקלירי
לפרה שבקדושתא "אצולת אומן" — "פרה באומן אומן" ³⁸.

הרהיט השני שונה לגמרי באווירתו ובעיצובו. אמנם גם הוא בנוי — אם כי שוב
באופן יותר מורחב — בדרך שבה נהג ינאי לעצב חלק מרהיטיו ³⁹, אך זוהי דרך
מאד לא מקובלת בפיוטי הקלירי: הפיוט משוחרר לגמרי מחרוז, ובנוי על שרשור

35 על המצוי בכ"י ד ידובר להלן.

36 וראה גם לעיל עמ' 21 ובהערה 25.

37 על האליטרציה אצל ינאי ראה מ' זולאי, מחקרי ינאי, עמ' רמג. על מלות הקבע בפיוטיו
ראה שם, עמ' רמט-רג.

38 מ' זולאי אמנם תהא אם אין רהיט זה של ינאי. ראה בספרו פיוטי ינאי, עמ' שצא.

39 ראה מ' זולאי, מחקרי ינאי, עמ' רנא.

קישוטי: כל טור פותח במלה שבה הסתיים הטור הקודם. הסימן בפיוט הוא
א"ת ב"ש, והמלה האחרונה בכל טור קשורה גם היא לאקרוסטיכון כדי שתוכל
לעמוד בראש הטור הבא. תבנית פיוט זו נדירה מאד אצל הקלירי, ולפי שעה ידוע
רק פיוט אחד שלו שנתעצב בצורה דומה — בשרשור ובלא חרוז — והוא קינה
לתשעה באב ⁴⁰, אך פיוט זה תבניתו הרבה יותר מסובכת בגלל פסוקי המסגרת שלו.
הרהיט נועד לכאורה לפייט את הפסוק "ויקחו אליך פרה אדומה תמימה" (במדבר
יט: ב — מחציו השני), אך הואיל ואין בו מילות קבע המחזירות את הפיוט אל
תוכנו הקבוע, הוא מתרחק לאט לאט מהפסוק ששימש לו מוצא ועובר לדון בעניינים
אחרים.

בכ"י ד חסרים שני הרהיטים הללו, ובמקומם מופיע רהיט אחר. אך אחרי רהיט
זה מופיע גם סילוק זר — הוא הסילוק "אין לשוחח" מתוך הקדושתא הקלירית
האחרת לפרה — "אצולת אומן". מסתבר איפוא שחל כאן ערבוב של המעתיק.
דבר זה עולה גם מן הכותרת שבראש הרהיט שבכתב יד זה שהיא "ובכן זאת חוקת
התורה" ושנראית רומזת לרהיט הראשון שבכ"י א; הרהיט הבא בכ"י ד אחרי
כותרת זו איגנו מתקשר אליה כלל, כי הוא מיוסד על הקטע "אדם כי ימות באהל"
(במדבר יט: יד), וכך אכן היא תחילתו ⁴¹.

ג. הסילוק

הסילוק שקול כולו, כאמור, והוא קשור אל הרהיט האחרון בשרשור. הוא משוחרר
מאקרוסטיכון ואין לו מבנה סטרופי מאורגן. אך משום המשקל המאורגן נראה יותר
להעתיקו כשירה ולא כפרוזה מחורזת, מה גם שהחריזה איננה חופשית לגמרי,
כפי שנראה.

הסילוק מחולק לארבע חטיבות עיקריות: החלק הראשון (טורים 198—212)
משמש פתיחה לסילוק והוא קטע קצר וחד־חרוזי. החלק העיקרי והמקיף ביותר
בסילוק הוא החלק השני (טורים 213—276). חלק זה בנוי ממחרוזות שאינן שוות
באורכן ומקיפות מארבעה עד שבעה טורים. בראש כל טור א' בכל קטע מופיעות
מילות הקבע "מה טעם", ואחריהן פרט מפרטי הדינים של פרה אדומה, ובראש
כל טור ג' — מילת הקבע "כמו" ואחריה תשובה שעל פיה מתברר קשר של היקש

40 ראה ע' פליישר, קומפוזיציות קליריות לתשעה באב (1974) HUCA XLV, עמ' יח
סעיף 5 ועמ' כח.

41 אמנם ברור שאין מקום בקדושתא לרהיט זה, שכן הרהיט הראשון מפיית את תחילת
הפרשה, ואילו השני — המשכן הישיר — קשור בשרשור עם הסילוק. עם זאת נראה
שהרהיט שבכ"י ד היה בכל זאת קשור בתודעת מעתיקים מאוחרים בקדושתא שלנו,
שכן שני כתבי היד הנוספים (היחידים!) שבהם נמצא רהיט זה הם שני כתבי היד
החשובים והשלמים ביותר של הקדושתא — כ"י א וכ"י ב! בשניהם אין הרהיט חלק
מקדושתא: בכ"י א הוא מובא לפני תחילתה ובכ"י ב הוא כתוב בשולי העמודים
של קרובתנו בכ"י צפוף ומטושטש. ייתכן שהוא כוון לתפוש את מקומו של הרהיט השני
בגלל חסרון החרוז שנראה מוזר למתפללים מאוחרים (בכ"י ב אמנם חסר הרהיט השני!).

בין מעשה הפרה לעניין חטאת הקדמון. של חוה. רק בכ"ו מצוינת תמיד מילת הקבע "כמו". בכ"ו היא מוחלפת פעמיים ב"כ" (245, 273) — ושמא דרך קיצור, ובכ"ו זה מצוינן תמיד "כמו" אם כל חי" (מלא או בקיצור חד-משמע). בכ"ו ב מצוינן פעמיים "כמו" אם כל חי"; אחרי כן מופיעים קיצורים, מהם המכוונים לרמוז. אולי ל"כמו" אם כל חי", אולי ל"כמו" ואולי למשהו אחר. נראה ברור שמילת הקבע האמיתית היא "כמו" ולא "כמו" אם כל חי" כי כך מתחייב ממשקל הקרובה⁴².

בסיום חלק זה מובאת לשון הדומה לפתיחת הסילוק "זאת בזאת נכתבה פרשה" — "ובכן זאת בזאת עמותה" (275). כמובן הכוונה כאן שונה, אך הלשון מתזקקת אותנו לתחילת הסילוק וסוגרת את המעגל שנפתח עם פתיחתו. ממקום זה מתחיל הקצב האיטי והרחב של הדרשה להשתנות לקראת המעבר לקדושה. החלק השלישי (טורים 277—292), שגם הוא עדיין דרשני, זורם בקצב מהיר הרבה יותר. הוא בנוי סטרופות קצרות, דו-טוריות. בראש כל טור א' באה מילת הקבע "למחמה", ובראש כל טור ב' — "רמוז ל...". (בכ"ו ח מוחלף לפעמים "רמוז" בכ"י). כך מוקדש טור אחד בלבד לכל רעיון, והמעבר מעניין לעניין נעשה בלי עיכוב.

סיום הקטע במילת החרו "אש" מעביר לחלק האחרון של הסילוק (טורים 293—336). זה קטע ארוך שנועד להעביר לקדושה, והוא מחורז בחרוז אחיד — "אש".

ד. פיוטי הקדושה

אחרי הסילוק מופיע בכ"י א (כתב היד היחיד המגיע עד סוף הסילוק) פיוט אחד של הקדושה, והוא דווקא פיוט טי המעביר מן הפסוק השלישי של הקדושה (שמע ישראל) לפסוק הרביעי (להיות לכם לאלהים). שני פיוטי הקדושה הראשונים, טי וטי, חסרים. לפיוט טי. אין מקבילות בכ"י, ולא ברורה אם אמנם שייך הוא לקדושתא שלנו. הפיוט פורסם, פורש ותואר על ידי ע' פליישר⁴³, וכאמור אצלו אף אין כל ראיה לשייכותו לקלירי — חוץ ממיקומו בכתב היד. מצד שני ברור מתוך לשון הפיוט ודרך עיבוד הנושא שאין כל ראיה שאין הפיוט של הקלירי. אך גם אם הוא אמנם פיוט קלירי, לא ברור אם הוא המשך ישיר של הקדושתא "אחת שאלתי", משום שבניגוד למשקל התיבות המדוקדק לאורך כל הקדושתא, שקול פיוט זה דווקא במשקל ההטעמות, וקטע הפרוזה שבסופו הוא פרוזה מחורזת.

42. נראה שמילות הקבע "כמו" אם כל חי" בכ"י ה נגררו מהטור הראשון שבו מופיעה מילת הקבע "כמו": "כמו" אם כל חי שהיא נקבה" (טור 215), ובעיקר משום שתיבת "אם" חוזרת פעמים נוספות אחרי מילת הקבע "כמו" (טורים 219, 223, 233, 238). בכל המקומות הללו כלולה תיבת "אם" במשקל.

43. ע' פליישר, "עיונים באופיים הפרוזודי של אחדים ממרכיבי הקדושתא", הספרות ג, עמ' 569—585, ובעיקר עמ' 562, 575—576.

ממש — דבר שלא נמצא בקדושתא שלנו אפילו בפיוטים ד ו-ה. קשה קצת לתאר מעבר ממשקל למשקל דווקא במקום חשוב זה בקדושתא — בעצם פיוטי הקדושה — ובעיקר משום שהמעבר הוא ממשקל קפדני וכנראה חגיגי, למשקל יותר חופשי ופחות מדוקדק⁴⁴.

בגלל הספיקות קשה לקבוע לאן באמת שייך הפיוט; הוא יובא להלן כדי לתת את הקומפוזיציה בשלימותה כפי שהיא מופיעה בכ"י א. את פירושו יוכל המעוניין למצוא בפירוטו של ע' פליישר.

ה. השלמת הקרובה

אחרי פיוט טי יש בכ"י א פיוט קלירי נוסף, והוא כתוב בכתב קטן וצפוף יותר; בראשו באה הכותרת "דילוג ר' אלעזר". הפיוט הוא השלמת קרובה לפרה והוא מביא עיטורי שירה בני סטרופה אחת לכל ברכה מ"האל הקדוש" ואילך. הסטרופה האחרונה, ל"עושה השלום", חסירה, ועמה האות האחרונה באקרוסטיכון "אלעזר"]" הבא בראשי הסטרופות.

הסטרופות פותחות במילת הקבע "פרה", והטור החמישי והאחרון בכל סטרופה הוא טור ריפריני "בזאת חוקת התורה". בהתאם לריפריני חורזות הסטרופות כולן בחרוז אחד — ת/רת. בכל טור רביעי יש לשון מעין הברכה. הפיוט פורסם ופורש על ידי ע' פליישר⁴⁵. משום הכתב הקטן יותר וחסרון הסטרופה האחרונה הוא משער שפיוט זה נוסף לכתב היד בהעתקה מאוחרת (אם כי על ידי אותו סופר).

בפיוט כשלעצמו אין כל הוכחה פנימית לכך שאמנם שייך הוא לקדושתא "אחת שאלתי" — אך אין גם כל הוכחה שאין זה כך. ברור רק שההשלמה קלירית וגועדה לקדושתא כלשהי לפרה. ייתכן שהיא גועדה סתם להשלים כל קדושתא לפרה⁴⁶. למען השלימות יובא גם פיוט זה להלן; גם את פירושו אפשר למצוא בפירוטו של ע' פליישר.

תכנים בקדושתא

עניינה של הקדושתא "אחת שאלתי" כל כולה הוא קריאת היום — פרשת פרה. כל חלקיה עוסקים במצוות פרה אדומה⁴⁷. רובה בנוי על עניני אגדה של פרשה זו

44. אמנם מצאנו קדושתאות קליריות המתחילות במשקל התיבות ועוברות למשקל ההטעמות, כגון הקדושתא לשבת זכור "אזכיר ללה זכרון מעשים", אך שם המעבר בא אחרי החוליה הראשונה והנכבדת — ובמקום זה בקדושתא באמת אפשרי מעבר כזה. כאן, אחרי קדושתא השקולה אפילו בחלקיה הפחות חשובים (להוציא הרהיטים) באופן מדוקדק, קשה להניח הקלה בשקילה דווקא בפיוט שבחור הקדושה עצמה.

45. ע' פליישר, "לפתרון של כמה בעיות יסוד במבנה הקדושתא הקלאסית", ספר הנוף ילון (בר אילן תשל"ד), עמ' 448—451.

46. את מנהגו של הקלירי לכתוב השלמת קרובה אולי כהשלמה הכרחית לקרובה

היא מבוססת, בעיקרה על מדרשים ארץ-ישראליים קדומים (כגון פסיקתא דרב כהנא), ברם, קטעים נכבדים עוסקים גם בענייני הלכה, ואף פיוט-שלם — הוא פיוט ה — מוקדש לענייני הלכה בלבד, ומתאר את סדר עשיית הפרה לכל פרטי דיניו כדרך שנעשה כשעלו ישראל מגלות בבל (על פי המשנה והתוספתא).

לרוב העניינים שבקדושתא נמצא מקור במדרשים שבידינו, אם כי נשארו מקומות אחדים בלתי מובנים. מיוחד הוא העניין שעיקר הסילוק בנוי עליו — ההשוואה בין פרה אדומה לחטאת של חוה. בניגוד להשוואה בין חטא העגל לבין פרה אדומה, שעליה מבוסס הסילוק ב"אצולת אומן" ומקורה בא כבר במדרשים קדומים, הרי לעניין הפרה וחיה לא נמצא לי כל מקור קדום. מעין עניין זה נזכר בדרך אגב, ודווקא כהסבר מדוע מכפרת הפרה על חטא העגל, רק בספר הדרשות המאוחר של רבי יהושע אבן שועיב (קראקא של"ג עמ' סט), ולא מן הנמנע שאף הוא הושפע מיצירתו של הקלירי. וזה לשונו: וסוד הענין כי בחטא אדם הראשון נקנסה מיתה על ידי מלאך המות מפני שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמא, וכשעמדו על הר סיני וכו'... וכשחטאו בעגל חזרה הזוהמא והוצרכו לכפרה במקור הלחות הראשונה, וזה הוא חקת התורה, חקה במקום התור. עכ"ל. אפשר בהחלט שאין שום ויקה בין דברים אלה לבין דברי הקלירי בקדושתא שלנו.

מקור מאוחר אחר המזכיר בפירוש את השוואת מצות פרה לחטאת של חוה הוא ספר פתרון תורה (מהד' אולבך ירושלים תשל"ה) וראה השלמה 179 לספר), האומר בפירוש: למה נקבה דמיון חוה (עמ' 179), אך ברור שבעל מדרש זה הכיר את הסילוק הקלירי שלנו ואף השתמש בו בקטע ארוך (עמ' 182—183). ואכמ"ל. עניין הפרה האדומה מעובד בחלקיה השונים של הקדושתא בצורות שונות: בחוליה הראשונה מובאים עניינים שונים בהקשרים דקים ובלשון סתומה, וכך נוצרת דחיסות רבה וחדידות. כנגד זה פיוטים ד, ה, ז² ו-ט³ עוסקים כל אחד ואחד בהרחבה בעניין אחד. פיוט ז — כדרך רהיטים מובהקים — אין בו כל פיתוח רעיוני והוא רק חזר שוב ושוב על תוכן הפסוק: זאת חוקת התורה... דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה... (במ' יט: ב). בסילוק ישנם עניינים שונים אשר כל אחד מהם נידון בהרחבה גדולה. הוא מעוצב בדקדוק ובשלמות פיוטית. צורה ותוכן משתלבים בו ויוצרים שיא אמנותי הראוי לתשומת לב מיוחדת.

מסוימת כבר מצאנו בקדושתא תשעה באב; ראה ע' פליישר, "לענין הקשמויות בפיוטים" א, סיני סב (תשרי-חשוון תשכ"ח), נספח ב (עמ' 17).

47 סטרופות הסיום של המגן היא הקטע הפיוטי היחיד בקדושתא שאיננו קשור לנושא זה; הקלירי הסתפק בקישור הפורמאלי לקדושתא שבשרשור ובמעבר לקרבתה, והוא דן בסטרופה בעניינים כלליים של שבח ה' ובקשת גאולה. גם בקדושתאות אחרות לא תמיד מקשר הקלירי את סטרופות הסיום לנושא הקדושתא, ונראה שעיקרן של סטרופות אלה ממקד במעבר לברכה שבסופן.

הסימנים בחילופי הנוסחאות

א — כ"י אוקספורד בודלי 2714/9, נוסח הפנים.

ב — כ"י קיימברידג' TS H 15/69, TS 10 H 5/6

ג — כ"י קיימברידג' TS NS 71/5

ד — כ"י קיימברידג' TS 10H 10/6

ה — כ"י אוקספורד בודלי 2714/1

ו — כ"י קיימברידג' TS 10H 6/1

ז — כ"י קיימברידג' TS NS 116/13

ח — כ"י קיימברידג' TS AS 120/72

× — כ"י א חסר במקום זה ואין להביא ממנו ראיה לנוסח כ"י א.

× (?) — הקריאה איננה לגמרי בטוחה.

× ° — תיקון בכתב היד.

[] — השלמה לליקוי או לקיצור שבכתב היד.

פרה ר' אלעזר

א אחת שאלתי פליאה חזות
בין באיבית בתשע מחזות
גזירות אשר בחג אחרות
דלותם כבעליל לשורם שחזות

המיהורית מרה הן חזות
ומסין בחילוק שלל בחזות
ויהרם שמור בפתחי מחזות
חקיקות לעד בלי חזות

טהור מטמא תת מכריות
10 יקש להדיח מושבת פרוות
פננקים חוק וחוקה תרוות

לחזות בזאת להזות מי זאת / למי זאת פחוק תורה זאת

2 בן ב 4 בעליל בשורם ב 5 המיהורית ב / הן תלויה הם ב ז 7 זיהרם כתב
זירם ותלה ה' מיושבת כתב מיושבי ותלה ת' על ה 11 תרוות כתב זאת ומעליה

1 אחת שאלתי: על פי תהלים כז: ד. פליאה: טעמה הנסתר של מצוות פרה. / 2 בין: להבין. באיבית: את סעיפיה ופרטי ענייניה. בתשע מחזות: כבמראה הנבואה, ושיכל הנביאים ראו מתוך תשע איספקלריות" (ויק"ר א: יד, מהר" מרגליות עמ' לא, ובמשנת ר' אליעזר פרשה ששית מהר" ענעלאו עמ' 115 גדרשת דרשה זו על הפסוק בדב' ט: כד: ו ב ין בדבר והבן במראה). / 3 בחזן: בשמים (על פי איוב כב: יד ועוד). / 4 דלותם: להעלותם ולגלותם. כבעליל: בבירור (ר"ה א: ה). לשורם שחזות: לראותם חדות וברורות. / 5 המיהורית מיה הן גזירות: ה"א הידיעה פותחת משפט לואי, מתאן במקום "אשר" (ראה ח' ילון, פרקי לשון, עמ' 312). ולענין הטור השווה סדר עולם זוטא פ"ד (מהר" גראסבערג עמ' י): נתנו לישראל במרה מקצת פרשיות של תורה... ופרה אדומה (אך ייתכן שנוסח זה משובש, ואם כן אין לטור זה מקור בידינו; ראה מ' כשר, תורה שלמה יד, עמ' 293). / 6 ומסין: מהר סיני. בחילוק שלל: במתן תורה, על פי תה' סח: יג, שנדרש על מתן תורה בד"ר ז: ט. בחזות: בחזות (על שום בחילוק שלל). / 7 ויהרם שחזות: הזוהר עליהם (הקב"ה) לשמורם. בפתחי מחזות: כנראה: בכל מקום. / 9 טהור מטמא תת: על פי איוב יד: ד: מי יתן טהור מטמא, והפסוק נדרש על פרה אדומה בפסד"כ פרה א (מהר" מגדלבוים עמ' 54) ובמקבילות ור"ל: הגזירות (טור 3) מכריות להפיק טהרה מדבר המטמא לפי שאפר הפרה המטהר טמאים, מטמא את המתעסקים בו. / 10 יקש: חטא. להדיח: לרחוק, להסיר. מושבת פרוות: כינוי לישראל על שם ירושלים (זכ' ב: ח). / 11 כענקים: כעדיים. חוק ותוקה: מצוות התורה. / 12 לחזות בזאת: בפרה. למי זאת: לישראל (שח"ש ג: ו). / 13 בחילוק... ככד: תה' כט: ט. לעמ'... ולכמד: על פי זכ' ב: ט. / 15 פוצחי יהי

ככלתוב) זאת חוקת (התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על) (במ' יט: ב) ונאמר] ואחשבה לדעת זאת [עמל הוא בעיני] (תה' עג: טז) ונאמר] גם זאת מעם יי צב[אות יצאה הפליא עצה הנדיל תושיה] (יש' כח: כט) ונאמר] מי יתן טהור מטמא [לא אחד] (איוב יד: ד) ונאמר] נאוו לחיך [בתרים צוארך בחרוזים] (שה"ש א: י) ונאמר] מגיד דבריו ליעקב [חקיו ומשפטיו לישראל] (תה' קמ: יט) ונאמר] אחת שאלתי] מאת יי וג' [אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו] (תה' כז: ד)

בהיכלו כולו אומר קבוד
לעמו יהי לחומה ולקבוד
15 יגן בעד פוצחי יהי קבוד
בשמש ומגן חן וקבוד

בלרך] מגן

ב מהיר מצת חל לצוותה
מיד קוימה בה מצוותה
נוחצה בשיני בראשון קצבתה
20 נקות זרע קודש מצבתה

סגור קדים יפתח לגשיאתה
סגן לצאת בו בעשייתך

חרוזות 12 מי זאת מזאת ב / כחוק] כזאת ב 14 יי לחומה ולקבוד ב 15 ויגן בפוצחי ב 16 בשמש] כ' תלויה שמש ב ז 17 חל לצוותה] כך גם ז צו לחזותה ב 18 קויים ב / מצוותה ב ז 19 בשיני בראשון] כך גם ז בראשון בשיני ב / קצבתה ב ז 21 ייפתח ב

כמד: כינוי לישראל, אולי על שם אמירת פיסקת "יהי קבוד" בפסוקי דזמרא (הפיסקא נזכרת כבר במסכת סופרים סוף פרק יז). / 16 בשמש... וכמד: תה' פד: יב. / 17 מצידי: משה (על פי מ' כב: כט: חזית איש מהיר במלאכתו, הנדרש על משה בשהש"ר א: ב). חל: התחיל. / 19 נוחצה: נעשתה בזריות. בשיני בראשון: ביום השגל לחודש הראשון, הוא ב' בניסן, שבו נשרפה הפרה הראשונה (ספרי נשא מד, מהר" האראוויטץ, עמ' 49). קצבתה: מצוותה, חזיקה הקצובים והקבועים. / 20 זרע קודש מצבתה: ישראל, על פי יש' ו: יג. / 21 פגור קדים: השער המזרחי של המקדש, הסגור בדרך כלל. דרך שער זה יכנס גדולי השורף את הפרה ופרה וכל מסעדיה יוצאים להר המשתה" (מדות א: ג). / 22 פגן: סגן הכהנים, שעליו מוטלת מצוות שריפת הפרה (ספרי חוקת קלג,

עשות כבש לסלסול חסייתה

עד תר היתים נסיעתה

25 פולץ ונלאה ציר לחלואתה

פקק עוז פניו ממראיתה

צו אומר איך להתוותה

צעד יציאתה ודת באתה / בכפל תת אותה

ככ[תוב] ונתתם אותה [אל אלעזר הכהן והוציא אותה אל מחוץ למחנה ושחט אותה

לפניו]

ונ[אמר] גיל יגיל אבי צדיק [וילד חכם ישמח בו] (משלי כג: כד)

ונ[אמר] גם לזאת יחרד לבי [ויתר ממקומו] (איוב לו: א, ובפסוק – אף לזאת)

ונ[אמר] תוחלת ממושכה [מחלה לב ועץ חיים תארה באה] (משלי יג: יב)

ונ[אמר] אורח חיים [פן תפלט נעו מעגלתיה לא תדע] (משלי ה: ו)

ונ[אמר] ועתה אליכם המצוה [הזאת תכהנים] (מלאכי ב: א)

ונ[אמר] ועוד בה עשיריה וי' [ושבה והיתה לבער כאלה וכאלון אשר בשלכת מצבת

בם זרע קדש מצבתה] (ישעיה ו: יג)

מצבתה עד עתה עומדת

30 מדור לדור למשמרת מועמדת

ממיריה לדראון עולם מאמדת

מאמיריה בושמי תחי מעמדת

ב[רוך] מחיה

23 עשיית ב / לסלסול ב 25 וגילאה ב / לה [והתה ב 26 עוז] אור ב 27 להתוותה] תת אותה ב 28 יציאתה ודת באתה] ודת תלויה בין השיטין. יציאתה] הביאתה ב 30 מדור לדור] כך גם ג 2, למדור דור ב / למשמרת מועמדת] מתוקן מ משומרת ומעמדת 31 לדראון ב 1 / מאמדת] כך גם ג 2, פופר' א כתב מעמדת ותלה א'. ממדת' ב 32 לגשמי ב ג 2 ז * אורח חיים] נראה מבושש ב' א' אורח לחיים פן תפלט. 33 חסימה ב 34 משור]

עמ' 153). בו: בשער המזרחי. / 23 עשות כבש: על פי פרה ג: ו: וכבש היו עושים מהר הבית להר המשחה. לסלסול חסייתה: לכבודה ולמעלתה, על פי פסדרי"כ פרה ז, עמ' 73–74: כבש פרה כהנים גדולים. עושים אותו משל עצמן... משום סלסול פרה, וירושלמי שקלים פ"ד סוף ה"א, מח ע"א: מעלה היא בפרה, סלסול הוא בפרה. ו"חסייתה" קראה לשון חיסה וחביבה. / 24 הר הזיתים: שם היו שורפים את הפרה (מדות א: ג; פרה ג: ו). / 25 פולץ: הודעו ונתבהל. ציר: משה. לחוותה: לספר ענייני סדויותיה. / 26 פקק: הודעו, התמוטט. והמקור לטורים 25–26 הוא על פי פסדרי"כ פרה ד, עמ' 69: באותה שעה ניתכרכמו פניו של רבינו משה, ה' היא דכת' ועוז פניו ישונא (קהלת ח: א). / 27 צו: צוה. להתוותה: לעשותה. / 28 בכפל: לא ידעתי פירוש. ואולי ר"ל: בריבוי מצוות ודינים. / 29 מצבתה: קביעותה. / 30 למשמרת: על פי במ י"ט: ט. / 31 לדראון עולם: על פי דני יב: ב. באמדת: משקיעה (מלשון אמדאי). / 32 מאמיריה: מגדיליה

1 קדם מפעליו מאז חסימה

קבעה משור לחוק לסמסמה

35 קראה מראש ובסוף סיימה

קרבה ממרחק ושימה שמה

רטיה לראש טריה סכמה

רחוץ אבות טמאות בסכמה

ראות ניבכיה אגור פמה

40 רץ אחריה ולא חכמה

שבוע חוצב עמוד קיימה

שבועה משבועה שת לקיימה

שליש חלק לחום הייקמה

שמור עדי עד להיקמה

* אורח חיים] נראה מבושש ב – א אורח לחיים פן תפלט. 33 חסימה ב 34 משור] יחד ב מישור ב' ז / לחוק] חוק ב בחוק ב' ג 2 / לסממה ב ג לסמסמה ב' 36 קירבה ב 2 / מרחוק ב כמו א ג 2 / וסימה ב ז ושמה ג 37 רטיה ב / טריה ב ז 38 הטמאות ב 2 / בסכמה ב ג 2 / חכמה] מתוקן מ – חכמה 41 קיימה ב 42 שבעה משבעה אץ לקיימה ב שת [שבעה משבעה לקיימה] ג שת שבעה בחוק לקיימה ז 2 / 43 שילש חלק ב 2 / 47 תולדות ב 2 / מדעת ב [] ג לדעת ז 2 / 48 לקיחת

ומפאריה. מעמדת: מקימה לתחייה. / 33 קדם מפעליו מאז: על פי משי ח: כב. ור"ל: חוקי התורה קדמו לבריאת העולם. / 34 משור: ממדבר שור, שבו, במרה, גיתנה מצוות פרה (ראה טור 5). לסמסמה: לקבעה, או לעשותה לסם מרפא (על פי משי טו: כו: ושמרת כל חוקיו, כל המחלה... לא אשים עליך). / 35 קראה מראש: מתחילת הבריאה, על פי משי ח: כג. ובפסוק: בזמן מתן תורה או במרה, פיימה: אמרה לישראל כמצווה קבועה. / 36 קרבה ממרחק: מבית גנזיו במרומים. רטיה: שם הפעולה של "שמה", על פי משי טו: כה: שם שם לו חוק ומשפט. / 37 רטיה: תרופה. טריה: מכה טריה. סכמה: קבעה בהסכמה. / 38 בסכמה: בסוף עשייתה. / 39 ראות ניבכיה: לדעת מעמקיה. ואגור: שלמה, על פי משי ל: א. וכמה: השתוקק. / 40 ולא חכמה: לא הצליח לדעתה, על פי פסדרי"כ פרה ג עמ' 65 ובמקבילות: אמר שלמה על כל אלה עמדותי ופרשה הזאת של פרה כיון שהייתי נוגע בה הייתי דורש בה וחוקר בה – "אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני" (קהלת ז: כג). / 41 שבוע... קיימה: על פי משי ט: א: חצבה עמודיה שבעה, ור"ל: מצוות פרה גקבעה בחכמה רבה. / 42 שבועה משבועה שת לקיימה: על פי פסדרי"כ פרה ב עמ' 59, ובמקבילות: "מוזנק שבעתים" (תה' יב: ז) – ר' חנן בן פזי פתר קריא בפרשת פרה שיש בה משבעה שבעה: שבע פרות, שבע שריפות, שבע היות, שבעה כיבוסין, שבעה טמאין, שבעה טהורים, שבעה כהנים. / 43–44 שליש... להיקמה: שיעור הטורים: לשמור לזכר-עד ("עדי עד להיקמה") שליש ("שליש חלק") מבשר גופה ("לחום הייקמה"). והוא על פי המשנה בפרה ג: יא: וחולקים אותו (את האפר) לשלושה חלקים, אחד ניתן

45 תבנית ארבע רב־רבן דימה
תפיש סוד תעלומה וידמימה
תולדת מדע תומה ואודמה
תוכן תחית לקחת דמה

ככל[תוב] ולקח אלעזר הכהן [מדמה באצבעו והזה אל נכח פני אהל מועד מדמה שבע

[פעימים] (במ' יט: ד)

ו[נאמר] אשא דעי [למרחק ולפעלי אתן צדק]

(איוב לו: ג)

ו[נאמר] בקש קהלת [למצא דברי חפץ וכתוב ישר דברי אמת]

(קהלת יב: י)

[...] לפניו תחינה בלי שקרים

50 לטאטא מציא [...] רים

עדריי [פ]נס [ל]מרום הרים

זרוק עלימלו מים טהורים

[.....]

[...] [ח]רקתי [...] מים טהורי וטהי מ...

(יח' לו: כה)

חוקה מגעת כל נתיבה

חבואה חדר בחדר בכתובה

55 חזוה כחזה בספר כתובה

חק עתה בוא כתובה

ככל[תוב] עתה בוא וגי [כתבה על לוח אתם ועל ספר חקה, ותהי ליום אחרון לעד עד

(יש' ל: ח)

עולם]

הזיית ב כמי א ג ז / 52—49 חסר ביא ובכל כהי חוץ מיג 56—53 קיים רק ב

בחיל (למשמרת) וכו'. / 45 ארבע רב־רבן: ארבע המלכויות הרמוזות בתכונות הפרה (פסדר"כ פרה: ט עמ' 75 ובמקבילות). / 46 תפש: אחז, סגר, וידימין: השחיק מלגלות סודה. / 47—48 תולדת... דימה: ביאור ל"סוד תעלומה", והוא עניין תמותה ואודמה ("תולעת מדע תומה ואודמה") וכן עניין לקיחת דמה והזייתו ("תוכן הויית לקיחת דמה"). / 49 ... לפניו תחינה בלי שקרים: אולי יש להשלים: אמת לפניו תחינה, ויתכן שתיבת "תחינה" חוספת (בגלל המשקל); מכל מקום עדיין קשה שמילת שרשור (אמת) תיכלל באקרוסטיכון (אלעזר). / 51 עדריי: נפוצות ישראל. / 52 זרוק... מהזרים: על פי יח' לו: כה. / 53 חוקה... נתיבה: שיעורו: אין כל דרך להגיע לסוד פרה אדומה. / 54 חבואה חדר בחדר: נסתרת לגמרי (על פי מל"א כב: כה). ככתובה: כנראה: כפי שהיא כתובה בתורה. / 55 חזוה: ישעיהו. כתובה... כתובה: כשראה אותה (את: מצוות הפרה) כתובה בספר התורה. / 56 חק... כתובה: אן אמר

זה אגור שבע פיתח
זאת לבד לדורות פתח
זממה עד יקרות יפתח
זכד יהיה מקור נפתח

ככל[תוב] ביום ההוא וגו' [יהיה מקור נפתח לבית דויד ולישבי ירושלם לחטאת ולגדה] (זכריה יג: א)

קרוב יתמנה על פולכם
קדוש תמכמן יכהן לכם
קול קורא במדבר אליכם
קידוש טהורים אורוק עליכם

ככל[תוב] זרקתי עליכם מים טהורים [וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם] (יח' לו: כה)

ואתה קדוש אל נא
מאתים וחמשים ימי ספירה
נתלו למילדות פועה ושפרה

ג ז ולא ניתן לפיענח 56 באן נקטע ז 49—64 חסר ביב 59 יפתח ד 62 קדוש וכהן יכהן ד קרוב יכהן מכהן ד / אתכם ד 64 טהורים] מים טהורים ד / אורוק ד 65 במאתים ג 66 ניתלה בד (ניתלו גז) / למיילדות ב למילדות ד למולדת ד /

את הפסוק "עתה בוא כתבה" וגו' (יש' ל: ח). / 57 אגור: שלמה (ראה טור 39). שבע פיתח: הירבה לפרש ולגלות. / 58 זאת לבד: מצוות הפרה לבדה. לדורות פתח: השאיר לדורות הבאים בלוא פירוש. / 59 זממה: סגורה וקשורה, נסתרת. עד יקרות יפתח: לעולם הבא (על פי זכ' יד: ו ומדרשו בפדר"כ פרה ז עמ' 72 ובמקבילות); עיין בפירוש לטור 185 להלן). / 60 זכד: מתנה תהיה התגלות הסוד. יהיה מקור נפתח: ליום הגאולה העתידה (זכ' יג: א). / 61 קדוש: כמו בקרוב, והיא בשורה לגאולה העתידה. / 62 קדוש המכהן: כהן גדול שלעתידי לבוא. ואולי: הקב"ה, השווה טוף המשלש ב"אצולת אומן": תיקרא כהן / בחטאך באזוב מתכמן / טהורים זרוק כמכהן / תמור דם מיקח אלעזר הכהן. / 63 קול קורא במדבר: על פי יש' מ: ג. / 64 קידוש... עליכם: על פי יח' לו: כה. / 65—66 מאתים וחמשים... נתלו: חטאם של בני ישראל בעגל נתלה להם למשך ר"ג יום עד שנתכפר להם בפרה האדומה. ישראל עשו את העגל בייז. בתמוז (תענית ד: ו: בשבעה עשר בתמוז נשחברו הלוחות), ואת הפרה טרפו ביום ב' בניסן בשנה שלאחריה (עיין בפירוש לטור 19). ובין שני התאריכים רוח של ר"ג ימים בדיוק, ולא מצאתי מקור לחשבון הזה (במדרש הגדול במ' יט: ב מהד' רבינוביץ עמ' שכו מובא חשבון אחר: שמשבעה עשר בתמוז ועד שני בניסן מאתים וחמשה ושמונים יום, מניין פרה, כדי שתכפר להם על אותו מעשה. והתקשו המפרשים בחשבון זה ובמקורו). למילדות פועה ושפרה: לא ידעתי פירושו. וייתכן שיש לגרוס כנוסח התיקון בכ"ז ד: למולדת פועה ושפרה, והוא

עת במעשה העגל חפרה
 שֶׁתָּ לָהּ בְּאִימוֹ כִּפְרָה
 רֹעָה תִּתְרוּעָה וּפֹר הַתְּפֹרָרָה
 70 עַד הוֹחֵק פְּרִשֶׁת פָּרָה
 פָּרָה שֶׁמֶץ בְּנֵה מִפִּירָה
 וְיִידָה בְּיָדָה בְּשֵׁם הוֹתִפָּרָה
 וְשִׁבְעַת יָקִים כְּדוֹה סִפְרָה
 וְאִיךְ אֵב טוֹמָאָה מִכִּפְרָה
 75 חוֹקָה אֶל חוֹק אֶסְפָּרָה
 בְּקִדּוּשָׁה וּבִטְהָרָה לְאֵלֵי אֶפְרָה
 בְּרוֹחֵץ נוֹף וְהוֹד תִּפְאָרָה
 לְטָהוֹר וְקָדוֹשׁ

ה - אֶצִּילִי עִם עוֹלֵי גוֹלָה
 80 כִּחֶשׁ בּוֹא קֶץ נְאֻלָּה
 עָלוּ בְנוֹת בֵּית בְּגִילָה

לְחַי וְכָרְיָה וּמִלֵּאכֵי נִיגְלָה
 וְלָהֶם אֵל בְּמַחֲזֵי גִילָה

לפועה ב' / וספרה ד' ושפרה ד' ב' 67 ועת ב' 68 באמו ד' 69 רוע בד' 70 הוחק
 הוחק לה בד' 71 שימץ ב' 72 וגדה בגדה ד' 73 ושבעה בד' / כדוה בד'
 74 ואיך אבי אבות הטומאה מטהרה ד' 75 וחוקה בד' 76 וטהרה ב' / לאל בד'
 77 ברחץ וניקיון ב' בטהרה ובנקיות ד' / בהוד ב' ובהוד ד' / ותפארה ב' 78 לטהור
 וקדוש] קדוש ב' חיי וקיים... וקדוש ד' 73 עולה ב' 80 כחש בוא] [כחש בו דו
 כחשבה ב' / הגאולה בד' 81 עלות ב' / לבנות ד' / ביית ב' 82 ולוכריה ולמלאכי

כיגוי לישׁראל. / 67-68 עת במעשה... באמו ספרה: על פי פסדר"כ פרה ח עמ' 74:
 לבן שפחה שטיגף בפלטיין של מלך, אמר המלך תבוא אמו ותקנח את הצואה בחיקה,
 כך אומר הקב"ה תבוא פרה ותכפר על מעשה העגל. / 69 רועה... התפורה: על פי
 יש' כד: יט. / 71 שמץ: לכלוך, חטא. / 72 ויידה... הותפורה: מאפר הפרה מתקינים
 מי נידה (במ"י יט: ט), והוא נשבל לכפר על עבודה זרה (= העגל) שנקראת נידה
 (דה"ב כט: ה). הותפורה: חוברת, הושוותה. / 73 ושבעת נקיים... ספרה: דין הפרה
 כדון הנידה גם בשבעת הימים שבין הטומאה לסוף הטהרה. / 74 ואיך... מכפרה:
 מושא של "אספרה" שבטור הבא, ואת תהליך הכפרה על אבות הטומאה באפר
 הפרה. / 75 חוקה: ואת חוקת הפרה, אל חוק אספרה: אפרט לפי הסדר (והמליצה על פי
 תה"ב: ז). / 77 ברוחץ: בנקיון. / 79 עולי גולה: הפיוט מספר בסדר עשיית פרה
 אדומה, כמפורט במשנה פרה פרק ג, ובתוס' פרה ג: ה' (מהד' צוקרמנדל עמ' 632) נאמר
 עליו: מעשים אלו עשו כשעלו מן הגולה. / 80 כחש... נאולה: כשהחיש הקב"ה את
 בוא זמן הגאולה, והכוונה לגאולה מגלות בבל. / 81 עלה: אצילי העם. בנות: לבנות.
 בית: בית המקדש. / 82 חני זכריה ומלאכי: נביאיהם של עולי הגולה. / 83 במחז:

קֶץ זְמַן פָּרָה וְעִגְלָה
 85 עֲרוֹף מוֹל גּוֹרֵן עֲנֻלָּה
 זֹאת עֲשׂוֹת כְּחֹק מְגִלָּה
 לְטָהֹר טוֹמָאָה סוּרָה וְגוֹלָה

זאת הקשת מאד בעיניהם
 איך לטהר בית מעונייהם
 וטהור וקדוש האיר עיניהם
 90 ק[דוש]

זממו בנות בתי חצרים
 על צחיח סלע מבוצרים
 מפני טומאת תהום מאוצרים

ריגלו כם מלאות עוברים
 95 בתוכם גולדים ושם ברים
 עד יוגדלו בכח כגיבורים

בעת יפרחו כבעלי דברים
 יגישו למו איתני שורים
 בפנים להחזיק ילדים גיבורים

100 ירכיבו על גבם דלתות

נגלה בד' 84 זמן] חק בז' 86 מגילה ד' 87 גולה סורה בז' 88 חוקשת ד'
 91 חצירים ב' 93 פני ב' 94 כם מלאות] מתקן מ' — בתים מלאים וכן כותב ומתקן ד' /
 עברים ב' 96 יגדלו ד' יגדילו ב' / גיבורים ב' ד' 97 יפריחו ב' 98 שוורים בז'
 שברים ד' 99 בפנים] מ' תלויה על מלה זו ואולי היא מתקנת ל' — מדפנים, כנראה

במחזה. / 84 פרה ועגלה: לא ידעתי למה הכוונה. / 85 גורן עגולה: הסנהדרין. /
 86 בעלה: התורה. / 87 סורה וגולה: ישראל, על פי יש' מט: כא. / 88 חוקשת:
 חוקשתה. / 89 בית מעונייהם: המקדש. / 91-93 זממו... מאוצרים: על פי פרה ג: ב:
 חצרות היו בירושלים בנויות על גבי סלע, ותחתיהם חלול מפני קבר התהום. מבוצרים:
 בנויים. מאוצרים: שמורים. / 94-96 ריגלו... כגיבורים: על פי תוס' פרה ג: ב עמ' 631:
 ומביאין נשים מעוברות וילדות שם ומגדלות שם בגיהן עד שיהיו בני שמונה עשרה שנה.
 ריגלו: הביאו. מלאות: נשים הרות. ברים: ניונים, והכוונה: תיים. / 97 בעת... דברים:
 שער הטור: כשיגדלו (אותם ילדים). / 98 יגישו... שורים: על פי המשנה שם:
 ומביאים שוורים. / 99 בפנים: אם אמנם הגוסס נכון, יש לפרשו כהסבר ל"איתני שורים":
 שוורים גדולים ורחבים כדי שיהיוק את הילדים בפנים שטח-גבם. תשוה להלן טור 103
 ובבארור שם. / 100 ירכיבו... דלתות: על פי המשך המשנה שם: ועל גביהם דלתות

כָּאִישׁ עַל דָּגְלוֹ בְּאוֹתוֹת
אֶל דֶּרֶךְ שִׁלּוּחַ לְאֹתוֹת

רָגַל מְלֻחָצִיא חוּץ מִדְּלֹתוֹת
בֶּל לְהִיאָהֵל בְּטֻמְאַת מִיתוֹת
105 דִּקְדוּק טְהוֹרוֹת שְׁמוֹר בְּדָתוֹת

בִּידֵם כּוֹסוֹת אָבָן לְמִלְאוֹת
מִים קְדוּשִׁים בָּם לִידְלוֹת
וּמִי גִידָה לְקַצִּים לְהַעֲלוֹת

יַעֲלוּ מִשֶּׁם לְבֵית עֲזָרָה
110 וְפִים מְשֻׁנִּיִּת הִרְהוֹר וְרָה
לְהוֹצִיא דָשֵׁן הַשְׁמוֹר לְעֲזָרָה

קִנְקֵן הַחֲבוּי שֶׁם בְּחִפְיָה
מָלֵא מֵאוֹ אֶפֶר פָּרָה
לְתִשֵּׁעַ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים לְתַפְאָרָה

115 יִבְיֵאוּ אֵיל מוֹקֶרֶן כְּמִטְרָה
בְּרֹאשׁוֹ חֶבֶל וְשֹׁט [טו]רָה

הַדְפּוֹס [גִּימָה ב? ג' ד'] 101 דִּיגְלוֹ ב / 102 אֵל עַל ב ג ד' / לִיאֹתוֹת ב 103 רִיגֵל
מִי [ב] 104 בִּלִי לְאֵהֵל ב ד' / לְטוֹמֵאֵת ב ד' 105 דִּקְדוּק ב ג ד / שִׁמּוֹר
בְּרִיתוֹת ב? 107 קְדוּשִׁים] עֲמוּקִים ד / לְהַדְלוֹת ב ד 108 מִי ב ד / גִּידָה לְקַצִּים ב
109 הַעֲזָרָה ב ד 110 הִרְהוֹר ב 112 שְׁחֲבוּי ב? 113 הַפָּרָה ד 115 בְּמִטְרָה ד

וּתְיִנּוּקוֹת יוֹשְׁבִים עַל גְּבִיהֶם. / 101 כָּאִישׁ... בְּאוֹתוֹת: עַל פִּי בִמ' ב: ב. / 102 אֵל דֶּרֶךְ
שִׁלּוּחַ לְאֹתוֹת: לְבוֹא אֶל מַעֲיִין הַשִּׁלּוּחַ (פָּרָה ג: ב). / 103 רָגַל מְלֻחָצִיא חוּץ מִדְּלֹתוֹת:
הַתְיַנּוּקוֹת צָרִיכִים לְהִיחָר, מְלֻחָצִיא רָגַל חוּץ מִדְּלֹתוֹת, עַל פִּי תוֹס' שֶׁם: שׁוֹרִים שְׁכָרִים
רַחֲבָה כִּדִּי שֶׁלֹא יִהְיוּ יוֹצְאוֹת רָגְלִי הַתְיַנּוּקוֹת וּמִטְמָאוֹת בְּקִבְרֵי הַתּוֹמִים. / 104 בֶּל... מִיתוֹת:
כִּדִּי שֶׁלֹא תֵאֱהָל הָרָגַל עַל טוֹמֵאֵת מֵת וַיִּטְמָא הַתְיַנּוּק. / 105 שְׁמוֹר בְּדָתוֹת: לְשִׁמּוֹר
כְּחוֹקָתוֹ. / 106 בִּידֵם כּוֹסוֹת אָבָן: עַל פִּי מִשְׁנֵה פָּרָה שֶׁם: וּכּוֹסוֹת שֶׁל אָבָן בִּידֵם: /
107 מִים קְדוּשִׁים: מִים שִׁישְׁמָשׁוּ לְמִי חֻטְאֵת. / 108 לְקַצִּים: בְּמִעֲדָם. / 109 יַעֲלוּ מִשֶּׁם
לְבֵית עֲזָרָה: עַל פִּי מִשְׁנֵה פָּרָה ג: ג. בְּאוֹ לְהַר הַבֵּית... וּבִפְתָח הָעֲזָרָה הָיָה מְתוּקֵן קֶלֶל
שֶׁל חֻטְאֵת. / 110—112 דָשֵׁן הַשְׁמוֹר: אֶפֶר הַפָּרָה הַשְׁמוֹר מִפְּרֻתוֹ שֶׁל מִשְׁהָ (וּמִכָּל פָּרָה
שֶׁהָיָה שׁוֹרֵפִים) וּמִמֶּנּוּ מְקֻדְשִׁים אֵת כָּל הַפְּרוֹת (עַל פִּי תוֹסֵפֶת פָּרָה ג: ד עמ' 632). /
113 מֵאוֹ: מִימֵי מִשְׁהָ. / 114 לְתִשֵּׁעַ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים: כְּמִסְפַּר הַשָּׁנִים מִצִּיאַת מִצְרַיִם זֶה־מִּגֵּרָתָם
הָאֶפֶר עַד. הָעֲלִילָה מְגִלּוֹת בְּבִלְ זֶה־צִּיאַת הָאֶפֶר (עֵינִי רִישׁ סֹדֵר עוֹלָם זוֹטָא: וְאַרְבַּעִים שָׁנָה
שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, וְתוֹחֵן שָׁנִים מִשְׁבָּאוֹ לְאֶרֶץ וְעַד שְׁגָלוֹ הִימָנָה, וְעַיִן שָׁנָה בֵּין בֵּית רֹאשׁוֹן
לְבֵית שֵׁנִי). / 115 יִבְיֵאוּ אֵיל: עַל פִּי הַמִּשְׁנָה שֶׁם: וּמִבְיָאִים זָכָר שֶׁל דִּתְלִים. כְּמִסְפָּר:
אֶפְשׁוֹר שֶׁהַנּוֹסֵחַ הַנֶּכּוֹן הוּא בְּמִטְרָה, כְּלוֹמֵר בְּשִׁמְרָתָהּ, אֵיל שֶׁהָיָה שְׁמוֹר לְצוּרָה. זֶה. /
116 בְּרֹאשׁוֹ... פָּרָה: הַטּוֹר כּוֹלֵר עַל פִּי הַמִּשְׁנָה שֶׁם: וְקוֹשְׁרִים חֶבֶל בֵּין קֶרְנֵי, וְקוֹשְׁרִים

לְטְהַרֹת זֹאת כְּרָמִים נוֹטְרָה

לְקַחוּ מִעֶפֶר אֲשֶׁר בְּכָלִי
וְטְהַרוּ וְקִדְּשׁוּ הוֹד הַיְכָלִי
120 מִפִּי דַעַת יֵין חֲכָלִילִי

יָדְעוּ כּוֹחַ נִיצוּחַ נְחִילִי
וְרַחֲצוּ וְהִזְכּוּ כָל קֶהֱלִי
נִיחָחֱלִי בְּחוֹבֶשׁ עוֹצֵב מִחֲלִי

רִיגֵל מְהִיר עוֹד לְאֵיִלִּי
125 וּפָרָה שְׁנִיָּה עֵשׂ וְחִיִּילִי
וְנִקְדָּשׁ אֱלֹהִים יִי חִילִי

אל נא לעולם

1 זאת חוקת התורה

אֶתֶּת לְאַחַת מִפִּי אֶחָד
בְּמִתֵּן טְהוֹר מִטְמָא כְּאֶחָד
זֹבֵר לְדִבֵּר פִּקְדֵי יוֹחַד

116 חִיבֵל ב / ט[ה]רָה ד? סְקָרָה ד? פָּוֹרָה ב טְהַרֹת דִּפּוֹסִים 117 זֹאת] אוֹם ב / נוֹטְרָה ב
119 כִּאֵן נִקְטַע ג / וְטִיהַרוּ וְקִדְּשׁוּ ב ד 121 יִידְעוּ ד נִצּוּחַ ד לִנְצוּחַ ב? 122 וְהִזְכּוּ ב
הִזְכּוּ ד 123 בְּחוֹבֶשׁ עוֹצֵב] לְפָנַי עוֹצֵב מִי מְחֻקָּה. חוֹבֶשׁ וְעוֹצֵב ב עוֹצֵב מִכַּת ד
124 וְאֵיִילִי ב 128 מִיּוֹחַד ד כְּאֶחָד ד? 129 יוֹאחַד ד יוֹחַד ד? 131 מִפִּי] כְּצִיּוּן ב

מִקֵּל וּמִסֶּכֶךְ בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל חֶבֶל. פָּוֹרָה: הַנּוֹסֵחַ אֵינּוּ בְּרוּר לְגִמְרִי, אֵךְ טוֹרָה כְּנִרְאָה בְּמִשְׁמַע
שֶׁל טְהוֹרָה מִצִּי גַם בְּפִיּוֹטֵי הַדּוֹתָא (ח' שִׁירְמָן, שִׁירִים חֲדָשִׁים מִן הַגִּנְיָה, עמ' 21, טוֹר 36). /
117 זֹאת כְּרָמִים נוֹטְרָה: יִשְׂרָאֵל (עַל פִּי שֶׁה"ש א: ו). / 120 יֵין חֲכָלִילִי: הַתּוֹרָה (רָאָה
בִּרְ"ר מִט: יב מִהַר"ד תִּיאֲדוֹרֶר־אֶלְבֶּק עמ' 1261; תַּנְחוּמָא וִיחִל י). / 121 נִיצוּחַ נְחִילִי:
שִׁירָתִי, מִלְשׁוֹן "לְמַנְצָה אֶל הַנְּחִילוֹת" (תַּה' ה: א), וְהוּא כְּנִרְאָה כִּינּוּי לְתוֹרָה. / 122 וְרַחֲצוּ
וְהִזְכּוּ: עַל פִּי יִש' א: טו. וְ"הִזְכּוּ" לְשׁוֹן עֶבֶר בְּבִנְיָן הַפְּעֵל (רָאָה ח' ילּוֹן, פְּרָקִי לְשׁוֹן,
עמ' 32—33). / 123 חוֹבֶשׁ: חֲבִישָׁה. מִחֲלִי: כְּמוֹ מִחֲלָתִי. / 124 רִיגֵל: הַזּוֹרָה. מְהִיר:
עוֹרָא (סוֹפֵר מְהִיר, עו' ו: ו). לְאֵיִילִי: לְחֻזְקָנִי. / 125 חִיִּילִי: חִיּוֹק אוֹתִי. / 126 אֱלֹהִים
יִי חִילִי: עַל פִּי חֲב' ג: יט. / 127 אֶתֶּת לְאַחַת: בְּכָל הַפְּרָטִים, בְּבִירוֹר וּבְדִיקָנוּת. אֶחָד:
הַקְבָּלָה. / 128 בְּמִתֵּן טְהוֹר כְּטֻמְאָה כְּאֶחָד: בְּעֵינֵי פָּרָה שֶׁאֶפְרָה הַמִּטְמָא טְהוֹרִים הוּא הַמִּטְהַר
טְמָאִים (וְהוּא עַל פִּי אֵיּוֹב יד: ד "מִי יִתֵּן טְהוֹר מִטְמָא לֹא אֶחָד", וְהַשּׁוֹת מְדַרְשׁוֹ בְּפִסְדֵּר"כ
פָּהָה א' וּבְמִקְבִּילוֹת, וְלַעֲלִיל טוֹר 9). / 129 זֹבֵר לְדִבֵּר: אַחֲרָי, מִמּוֹנָה, עַל פִּי הַמְדַרְשׁ

לְטַהֵר גֹּי אֶחָד

130

מִפִּי אֶל אֶחָד

טָהוֹר וְקָדוֹשׁ

דְּרֹשָׁה מִתְחַלֶּה בְּיַד שְׁנַיִם

הוֹעֲמָתָה בָּם כְּטוֹבִים הַשְּׁנַיִם

וְהוֹקֵצָהּ בְּשִׁמְיָם לְבֶן שְׁנַיִם

135

וּמִנֵּי לָהּ מִיָּמִים שְׁלֹשָׁה

חֲקוּקִים לָהּ כְּעֵדִים שְׁלֹשָׁה

טוֹמְאָה מְנַקָּה מִבְּנֵי שְׁלֹשָׁה

יְחוּסָה בְּהֵנָּה פְּרִשׁוֹת אַרְבַּע

כּוֹלָה בְּרִישׁוֹתָיָהּ חַיֹּת אַרְבַּע

140

לְכֵן מִיּוֹכָה לְהַקְרִאות בְּאַרְבַּע

מַעֲשֵׂיָם בַּהּ כְּתָרִים חֲמֵשֶׁה

גְּזוּרָה בְּחֻקֹּת כְּחֻקֹּת חֲמֵשֶׁה

סוּמָהּ בְּכִנְיֵי רַהֲבִים חֲמֵשֶׁה

כחק ד / 132 יחיד ומיוחד וקדוש ד / 133 מתחילה ב מתחלתה ד / 134 הוע[מ]תו ב /
בה ב ד / 135 לבין ד / שניים ב / 136 לה] בה ד / 133 חוברו א / כעדים ב ד
138 מבני] מבני אבות ד / 139 יוחסה ב? ד / בהיגה ב בהגה ד / 140 כלה א / כילה ב
כילא ד / כולל ד / 141 תוכה ב ד / להקראת ד / 144 סוימו א? / 145 עבודות

(ספרי חוקת קבג עמ' 151 ובמקבילות): "[ויקח] אליך" — שתהא גזבר לדר. פקד:
משה. / 133 ביר שנים: הסטרופה כולה קשה לפירוש. וכנראה הכוונה כאן למשה
ולאהרן. / 134 הועמתי בהם: חוברה בהם, כלומר נמסרה להם. כפוזבים השנים: על פי
קהלת ד: ט, והפסוק נדרש בקה"ר על משה ואהרן. / 135 והוקצבה בשתיים: אולי: בהיותה
בת שנתים (פרה א: א). לכן שנים: לא ידעתי פירושו. ואפשר שהכוונה היא לדין ששניה
הלבנות של הפרה האדומה אינן פוסלות אותה (פרה ב: ב). [שמא, "לבן שנים", הוא
ד' אלועזר, שאומר "פרה בת שתיים" והקב"ה נענה למשה ואמר לו "חידך שהוא מתלציד,
הד' הוא דכ' ושם האחד אליעזר" (פסיקתא דר"כ, עמ' 73) ואליעזר הוא בנו השני של
משה. אא"א]. / 136 מינים שלשה: עץ ארז ואזוב ושני תולעת (במ יט: ו). / 138 מבני
שלשה: ישראל שהם בני שלשה אבות. / 139 יוחסה: פרשת פרה נחשבת. בהנא פרשת
ארבע: בקריאת ארבע הפרשות. / 140 כלה ברישיתה: מכלה בביצוע סודותיה. היות
ארבע: ארבע המלכיות (פסדר"כ פרה ט עמ' 75 ובמקבילות; וראה טור 45). / 141 תיחבה
להקראת בארבע: קביעתה, באמצע, בין ארבע הפרשיות. תיחבה: בכ"א א מנוקד תיחבה /
142 כתרים חמשה: לא מצאתי מקור לכך. ואולי "חמשה" הם פרה, אדומה, חמשה, אשר אין
בה מום, אשר לא עלה עליה עול. ועיין גם להלן טור 243 ואילך. / 143 נדרה: מעוטר (מלשון
נור, כתר). חוקת חמשה: חוקי חמשת חומשי תורה. / 144 סומה: סומנה, נתייחדה. רהבים

עֲכִירַת פְּרוֹת שֵׁשׁ מִכְסָּה

פִּשְׁעֵי שֵׁשׁ הִנֵּה מִיתְכַּסָּה

צְרוֹת שֵׁשׁ לְהַצְפִּין בְּמִכְסָּה

צְרוּפָה שְׁבַעֲתַיִם שְׁבַעָה מִשְׁ[בַּעָה]

קְדוּשָׁה לְהַפְרִישׁ בְּחֻצְבָּה שְׁבַעָה

רְשׁוּמָה לְהַבְדִּיל מִצְוֹת שְׁבַעָה

150

שְׁאֲרוֹ מַעֲטָה בְּנָדִים שְׁמוֹנָה

שְׁמוּרָה לְקִימַת נְסִיכִים שְׁמוֹנָה

מֵת גִּיצִיחַ שְׁמִינִית בְּאַמּוֹנָה

ובכן זאת חוקת התורה

וזאת חוקת אמרת צרופה אשר אסם אל באוצרותיו מלהתבנות

לאמר לבאר לברה ביאור ביקורי תורה זאת

155

ז[את] ח[קת] גזירת עלי באר אשר] גז גדול בגנפיו חקיקה

ד ב / שש פרות ד / 146 מתכסה ד / 148—149 [...] להבדיל חוצבה שבע[ה]
[...] צופה שבעתיים שבעה משבעה ב קצובה צרופה [...] שבעה משבעה קרופה להבדיל
כחצבה שבעה ד / 150 רשום ב ד / להבדיל [...] שבעה] לשוכן על שבעה ד / 151 מעטה
מעטות ב ד / בגדים] מעטה ד ב / 152 לקימת] לקימת חציבת ב / 153 לניצוח ד
154 אל] אלהים ב / מלהיתבנות ב / 155 ביאור] בירור ב / 156 חקיקת] דחוקה ב?

חמשה: לא ידעתי לפרש. [הן חמש המלכיות, מצרים, בבל, מדי, יון ורומי שהמשת הכתרים
הנ"ל רומזים להן, פסיקתא דר"כ עמ' 75. אא"א]. / 145 עכירת ... מכסה: לא ידעתי
פירושו. / 146 פשעי שש הנה: הפשעים שנאמר עליהם: "שש הנה שנה ה'" (משלי
ו: טז). מיתכסה: מכפרת. / 147 צרות שש להצפין: עיין מדרש תסרות ויתרות בשלח ס
(בתי מדרשות ב מהד' ורטהיימר עמ' רנז): כל חק חסר וי"ו, למה, שאם בני ישראל עוברים
על החקים ימסרו בשש צרות כנגד של חק חסר. במכסה: בכיסוי. / 148 צרופה ...
משבעה: על פי תה' יב: ז: כסף צרוף בעליל לארץ מווקק שבעתיים, ומדרשו בפסדר"כ
פרה ב עמ' 59 ובמקבילות: ר' חנן בן פזי פתר קריא בפרשת פרה שיש בה משבעה שבעה. /
149 בחצבה שבעה: בתורה, על פי מש' ט: א. / 150 רשומה: מצוותה. להבדיל מנוה
שבעה: להוציא את הכהן הגדול מביתו שבעה ימים, על פי פרה ג: א: שבעת ימים קודם
לשריפת הפרה מפרישיך כהן השורף את הפרה מביתו. / 151 שאריו: בשרו (של הכהן
הגדול). / 152 לקימת נסיכים שמינה: לזמן הגאולה (על פי מ' ה: ד). / 153 גיצוח
שמינית: גיגנה שלימות המשיח, על פי במ"ר טו: יא: ו' גימין היר בכינור ... ולימות
המשיח נעשית שמונה, שכן דוד אומן בניגון, "למנצח בנגינות על השמינית" (תה' ו: א). /
154 אמרת צרופה: אמרת ה' שהיא צרופה, התורה (על פי שמ"ב כב: לא ועוד). אסם:
שמר באוצר. / 155 ברה: ישראל (על פי שם"ט ו: ט); ביקורי: דקדוקי. / 156 גזירת
עלי באר: התורה (במ' כא: יז) — והפסוק נדרש על התורה במדרש הגדול במדבר כא: יח

לא[מר] לְדַבֵּר דְּקִדְּוִי דַּת דְּרוּשָׁה עַל סֵפֶר חֻקָּה

ז[את] ח[קת] הַלִּיכּוֹת עוֹלָם אֲשֶׁלְרַ [הַחֲבִיא הַדּוֹר בְּהִכְלוֹ כְּתוּרָה
לא[מר] לִפְעַם וְעוֹד וְסֵת וְחָק חֻקָּת הַתּוֹרָה

ז[את] ח[קת] זְמִימַת פִּיּוֹת אֲשֶׁלְרַ [זָרַע וְךָ בְּזוּבּוֹלוֹ לְתַאֲוָה
לא[מר] לְחַוֹת חֶקֶר חִידוֹת חֻקָּה אֲשֶׁר צִיָּה

ז[את] ח[קת] טְהוּרָה עֲמֻדַת לְעַד אֲשֶׁלְרַ [טָפָה טוֹב בְּטַמְנוּיָו לְשִׁינוּיָו
לא[מר] לְיִדְעַע יוֹנְתָנוּ יוֹשֶׁר יִקְרוֹת מוֹעֲדֵי יי

ז[את] ח[קת] כְּתוּבָה עַל לֹחַ לֵב אֲשֶׁלְרַ [כֶּמֶס כְּבִיר בְּכֹלְוָה בְּהַרְרֵי אֵל
לא[מר] לְלַמֵּד לָקַח לִמּוּדֵיהָ לְדַבֵּר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

ז[את] ח[קת] מִצְוָה מְלֻמֶּדֶת אֲשֶׁלְרַ [מָסַר מֶלֶךְ בְּמַעֲוֵיו מְשׁוּפָּרָה
לא[מר] לְנֻחַת נֹעַם נֹבֵב נֹאֵם וְיִקְחוּ אֵלֶיהָ פָּרָה

ז[את] ח[קת] שׁוֹבֵעַ שְׂמָחוֹת אֲשֶׁלְרַ [סִידֵר סוּדָה בְּסִתְרֵיו קְדוּמָה
לא[מר] לְעֻנֹת עוֹז עֵינָן עֶרְף פָּרָה אֲדוּמָה

ז[את] ח[קת] פִּיקוּדִים יִשְׂרִים אֲשֶׁלְרַ [פָּקֵד פָּקִיד בְּפִלְאֵיו חֲתוּמָה
לא[מר] לְצֻחוֹת צִבְאוֹת צִחְצֻחוֹת צִסִּית אֲדוּמָה תְּמִימָה

ז[את] ח[קת] קִנְיָן קֶדֶם אֲשֶׁלְרַ [קָצַב קָדוֹשׁ בְּקוֹשְׁטֵיו בְּדִמְיוֹם

157 דקדוקי חסר ב 158 עולם] אלי ב 159 [דחיין] ווסת חוקת התורה ב
160 פיות] פירות ב / בזבוליו ב / לתאוה ב 161 צוה ב 162 עומדת ב / טפח
מתוקן מ — טמן. טפה ב / לשינונין] לשמור ב 163 למועדי ב 166 מלומדה ב /
מסר מלך] מתוקן מ מלך מלך. מלך ב 167 נועם] גואי ב / נועם ב / נואם] חסר ב
168 סדר סוד ב 169 עוז] תלויה בין השיטין. עז ב / עינין עיר ב 170 חתומה]
פליאה ב חתומה ב 171 ציבאות ב / צפיית ב 172 קנין] קדושת ב / קצב]

עמ' שצ, ועיין גם בבמ"ר יט: כו). גדול: הקב"ה. / 157 דת... על ספר חוקה: מצוות
פרה שהיא חוק (והמליצה על פי יש' ל:ח). / 158 הליכות עולם: חוקי התורה ("אל תקרי
הליכות אלא הליכות", מגילה כה ע"ב ועוד), והלשון על פי חב' ג: ו. בתורה: עטורה,
מלשון כתר. / 159 לפי: להופיע, לגלות; וועד: חיבור וקבוץ. ווסת: מענה, סדר. וותק:
יקר. / 160 זמירות פיות: דיבור פה, כינוי לתורה. וך: הקב"ה; בזבול: בשמין. לתאוה:
לרצון (מלשון אייו). / 162 פהורה עומדת לעד: יראת ה', התורה (תה' יט: י). טוב:
הקב"ה. כטמנין: לשינונין; ללימודי. / 163 ירתו: ישראל (ש"ש ו: ט). /
164 כתובה על לוח לב: התורה (על פי יש' ל: ח; יר' ז: א); כמס: הסתיר. כביר: הקב"ה.
בכלולה בהררי אל: כנראה בתורה. / 166 במעתי: בשמים. משופרה: מיופה, מפוארת. /
167 לנחות: לנחות; נבוב: דיבור, מלשון-ניב שפתים. נואם: דיבור. / 168 שובע שכתות:
התורה, והלשון על פי תה' טז: יא. / 170 פיקודים ישרים: התורה (תה' יט: ט). פקיד:
כנראה משה. / 171 צבאות צחצחות: ישראל. / 172 קנין קדם: התורה (על פי משה

ז[את] ח[קת] שְׁעֲשֻׁעַ יוֹם יוֹם אֲשֶׁלְרַ [שְׁפַר] שְׁדֵי בְשִׁמּוֹ לְפַעוֹל
לא[מר] לְתַנּוֹת לְתַמְתּוֹ תְּלַמּוֹד תּוֹרָה אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל

ז² וּבִכְן וִיקַחוּ אֵלֶיךָ

אֵלֶיךָ בְּרָמָו רְמֻמִּי כִּי לְשִׁמָּה תִקְרָא
תִקְרָא [רא] לְדוֹרוֹת פָּרָה שְׁעֲשֻׁעַ מִשָּׁה בְּמַדְבָּר
בְּמַדְבָּר בְּסִינִי בְּמִלְשָׁכָן בְּעֶרְבָה שְׁמַעֲתִיהָ
שְׁמַעֲתִיהָ] לְהִלְכּוֹת וְחֻקוֹתֶיהָ גִּנּוּתִי וְלֶךְ גִּלְתִּי
גִּלְתִּי [תִּי] כְּמוֹ בְּאֶצְבַּע לְחֻוּתָהָ רְאִיתָה

רְאִיתָה] לְדַעַת וְלְדַקְדֵּק וְלִשְׁמֹר דָּתָה
דָּתָה] הִנֵּה הִיא לוֹטָה בְּשִׁמְלָה עַד עַתָּה קָץ
קָץ שֶׁם לְחֻשָּׁף לְהָאִיר חֻקֵּי הַלִּיכּוֹתֶיהָ
הַלִּיכּוֹתֶיהָ] יִבּוּקוּ בְּבוּקָה וּמְבוּקָה גְּתִיבוּתֶיהָ צוּפִיָּה
צוּפִיָּה] הַלִּיכּוֹת בֵּיתָה בְּאֹר יִקְרוֹת וְקַפְאוֹן

וְקִי [פְּאוֹן] קָפָה וִידוּעַ וְגִלְיָ לְכָל פְּנִים
פְּנִים] בְּפָנִים וּפְנִים מְפָנִים בְּבוֹא זְמַן

קידש ב / בקושטיו] בקשתותיו ב 174 שפר] מתוקן מ — שמר / שדיי ב 175 לתמתו]
לתמתי ב 176 תיקרא ה 177 תיקרא ה / פרה] בין השיטין, חסר ה 178 בסיני]
בין השיטין 178—179 שימעתה ה / וחקותיה ה 180 לח[ו]ותיך ה 181 ר'א' לדעת
לדקדק לשמור ולערוך דתה ה 182 בשמלה] חסר ה 184 גתיבותיה] צסית ה /

ח: כב). בקושטיו: באמתו. בדומה: בדומה, בהסתר דבר. / 173 לריות: להשקות, כלומר
ללמד. רבבה: ישראל. / 174 שעשוע יום יום: התורה (על פי משה ח: ל). שפ' ייפה. /
175 לתמתו: לישראל (שה"ש ו: ט). / 176—177 אליך... במדבר: השווה פסדר"כ פרה ז
(עמ' 72) ובמקבילות: ויקחו אליך פרה... רמזו שכל הפרות בטילות ושלך קיימת.
וללשון המדויקת "פרה שעשה משה במדבר" בהקשר זה של ההבטחה למשה לא מצאתי
מקור, אך ויתכן שהיה כזה, שכן בלשון זו עצמה משתמש רש"י בפירושו לתורה (במ' יט: ב),
ועיין במבוא עמ' 13. / 179 וחקותיה גנתי ולך גיליתי: על פי פסדר"כ ש: אמר לו
הקב"ה, "משה, לך אני מגלה עסקי פרה אבל לאתרים חוקה, דאמר ר' חונא "כי אקח מועד
אני מ'ישראלים אשפוט" (תה' עה: ג). / 180 לחותך: לספר ולבאר לך. / 182 לרעה:
נסתרת, על פי ש"מ"א: כא: י (ואולי "בשמלה" גרירת המעניק מפסוק זה). / 183 קץ שם
לחושף: על פי איוב כח: ג. / 184 בבוקה ומבוקה: בלבול, מבוכה (על פי נחום ב: יא) —
הליכותיה יבלבלו את הצופים בה. / 185 צופיה הליכות בלחה: על פי משה' לא: כו.
באר יקרות וקפאון: על פי הפסוק בזכ' יד: ו, שנדרש על גילוי טעמי פרה לעתיד לבוא
בפסדר"כ שם: דברים שהם מכוסים מכם בעולם הוה עתידין הן להיות צפין לכם וכו'. /
186 זקיפאון קפה: הגילוי גלה (ראה בפירושו של באבער לפסדר"כ שם, עמ' לה
במהדורתו). / 187 פנים בפנים: בבירור ובגילוי (על פי דב' ה: ד), ופנים בפנים: הדברים

זמן קצתי מועד מישרים לשפוט עד

עד יופיע ויגד לך תעלומות חכמה

190 ת[כמה] להוציא יקר מזלל בתביון סתרים

סת[רים] המטמאים טהור ומטהרין טמא מה טעם

ט[עם] מטמאך לא טמוני ואתה טמאתני ויגלה

ויגלה] גם נתת ליראך להתנוסס יושר

יו[שר] לבי אמרי כסף צרוף מזקק

195 מזקק] שבעתים על שבעתים בפרט וכלל

כלל גדול לפרוט ולתמור וללמד לדורות

לדורות להודיע כי לשמם נתנה תורה זאת

ח ובכן נעריצך מלך

וזאת בזאת נכתבה פרשה

בתנה בשינון נקראה ונדרשה

200 לתלמוד לתלכה ולמעשה תופרשה

בדקדוק בבדיקה בחקירה בדרשה

ניס[ר]ה ניסדרה נידשה נתרשה

צופייה ה 186 קפה] קפאו א' 188 לשפוט] תשפט ה 190 מתביון ה 191 ומטהרים
ה 192 טמוני] טימאני ה / טימאני ה 194 אמריי ה 195 על שבעתים] על
ערכה א' (ז) / וכללו ה 197 ניתנה ה / תורה] חוקה ה חוקת תורה ו 199 בהיגה ב
בתגא י / ושינון ב / ניקראה ב / ונידרשה ב ה 200 ולהלכה ה' 201 בדקדוק
ב ה / ובבדיקה ה / חפר ב / בחקירה] ח תלדיה / ובחקירה ובדרשה ה 202 ניסדרה

היותר נסתרים, ור"ל שבבוא הזמן ייגלו דברים אלו. / 188 זמן קצתי... עד: על פי
תה' עה: ג, ומדרשו על פרה ראה בביאור לטור 179. / 190 להוציא יקר מזלל: על פי
זר' טו: זט. / 191 המטמאים טהור ומטהרין טמא: על פי פסדר"כ פרה ו (עמ' 72)
והמקבילות: תמן תנינן כל העוסקים בפרה מתחילה. ועד סוף. מטמאין בבגדים, והיא עצמה
מטהרת טמאים. / 192 מטמאך לא טמוני ואתה טמאתני: לשון המשנה בפרה ת: ב-ו,
זר"ל שייגלה גם טעם פליאה. זו שבמצוות טומאה וטהרה, שאפשר להיטמא מדבר גם
כשאי אפשר להיטמא ממטמא של אותו דבר. / 193 גם נתת ליראך להתנוסס: על פי
תה' ס: ו. וישרה: כמו ביושר. / 194-195 אמרי כסף... מזקק שבעתים על שבעתים:
על פי תה' יב: ז, ומדרשו על פרשת פרה הובא לטורים 42, 148. בפרט וכלל: על פי ספרי
חוקת קכ"ג. עמ' 151: זאת חוקת התורה — כלל, ויקחו אליך פרה אדומה — פרט, כלל. ופרט
אין בכלל אלא מה שבפרט (ואמר פרט וכלל ולא כלל ופרט לצורך האקרוסטיכון). /
198 ואני בואתי: פרשה זאת (זאת חקת התורה) נכתבה בתורה (ואת התורה אשר שם
משה — דב: ז: מד). / 202 ניס[ר]ה... נתרשה: אם הנוסח המקורי הוא "ניסדרה
(או נישדרה) נעדרה נידושה נתרשה" (קרוב לנוסח כ"י ה) הרי, כלל, המטפורות לקוחות
מאומן ותחומם צבודת, האדמה, אך אין נוסח זה מאושש כל צרכו, שכן בכל הנוסחאות —

קהלת יעקב נחלה מורשה

נחתמה נעלמה נאלמה נחקרשה

205 בתורותיה והוריותיה וגזירותיה מפורשה

בחקיקה וטעמיה ומצפונייה מאוששה

[נ]אני בער אירשה ואדרשה

אחד מני אלף לפרשה

נותרות קצות תלפליה לחרשה

210 מעט מהרפה [דל]ות בפרישה

מאמר אשר אנש הרשה

להתבונן לבונן לשנן ולאששה

מה טעם מפל שי היא באה נקבה

ולחטאת ולחיתוי בשם נקבה

215 כמו אם כל חי שהיא נקבה

ובעונש לחטאת רובץ נעקבה

ניסדרה ב ניס[דר]ה נעדרה ה נישד[ד]ה גס[ד]רה ו / ונחרשה ו 203 קהילת ב ה
לקהילת ו / ומורשה ו 204 נחתמה] ניסתמה ה / נעלמה ב ה / ונאלמה ב / ונחתרשה ה
ונחתרשה ב 205 והוריותיה] בחידותיה ב / בגזירותיה ב / מאוששה ה 206 ובטעמיה
ו / מעוששה ב / עוששה ה 207 ארשה ה / ואפרשה ב ה / אחת ו
209 נותרות] ניתורי ב ניתורי ה / קוצות ב ה / לארשה ב לדורשה ה 211 מ[אמר]
מה ב ה. ומה ו 212 להיתבונן ב / לבונין לשנין ה / לאששה ב 213 שיי ב ה /
היא] חפר ב ה / 214 לחטאת לחיתוי ב לחיתוי חטאת ו 245 חיי ב / אשר היא ב /
נקיבה] ו 216 ובעונש ובעט ב וז ועבט ה / לחטאת] לחטאת לחיתוי ב 218 לטמאות

כנראה גם בנוסח ה — מופיע "ניסדרה". / 203 קהלת יעקב נחלה מורשה: על פי דב'
לג: ד. / 204 נאלמה נחתרשה: ר"ל נסתרה. / 205 והוריותיה: נוסח כ"י ב (בחידותיה)
סותר את כוונת הטור שהמצוות המעשיות הקשורות בפרה ידועות ומפורשות, בניגוד לצד
הנסתר שבה. / 206 ומצפונייה: כמו וצפונייה, מסתריה. / 207 ואני בער: על פי תה'
עג: כב, ור"ל ואני הבער, וכלומר ואף על פי שאני בער. אירשה: אקח רשות. ואולי צ"ל
ארשה, מלשון דיבור, ארשת שפתים. / 208 אחד מני אלף: על פי איוב לג: כג. /
209 נותרות: שרידים, וכנראה נכונה יותר גירסת המקבילה: ניתורי. / 210 בפרישה:
באמירה מפורשת. / 212 לבתן: ללמד, להורות בינה. / 213 מה טעם מבא שי היא
באה נקבה: מטור זה ואילך (עד טור 276) משווה עניין פרה אדומה לחטא חוה: למקורות
השוואה זו עיין במבוא עמ' 28 [ומפורש המקור בס' פתרון תורה שהו"ל, ירושלים תשל"ח,
עמ' 179; ד' א' למה נקבה דמיון חוה: שהיא חטאה כתובה בעט תחלה, אא"א]. והשאלה,
בטור זה על פי פסדר"כ פרה ח (עמ' 74) ובמקבילות: מפני מה כל הקרבנות באים זכרים
חוץ לבאה נקבה (אך התשובה לשאלה שונה כאן). / 215 אם כל חי: חוה (בר' ג: כ). /
216 ובעונש: כנראה שיבוש מ"ועבט" (נוסח כה"י האחרים), ועניינו משכון כמטפורה
לעונש. לחטאת: רובץ: על חטאה, והלשון על פי בר' ד: ה. נעקבה: גשתלמה (עקב — לשון

מ[ה] ש[ע]ם] למספק זה היא כָּאָה.
לְטוֹן־מֵאֵת טְהוֹרָה לְטְהוֹרָה טוֹמָאָה

כְּמוֹ אִם מִסְפֵּק זֶה הִבִּיֵּאָה
וְטְהוֹר וְנָקִי טְנָפָה וְטוֹמָאָה

מ[ה] ש[ע]ם] מְכַל הַבְּהֵמָה לְצוּחַ פָּרָה

הַיּוֹת כְּפָרָה לְסָרְרָה כְּפָרָה

כְּמוֹ אִם צִיִּי יוֹצֵרָה הַפִּירָה

וְנִעְנָשָׁה כְּהֶרֶץ כְּמוֹ כְּפָרָה

לְמַנְיִן [עֲבָרָה] רָבָה וְפָרָה

מ[ה] ש[ע]ם] נִחְקָקָה כְּחֻקָּה לְבֹא אֲדוּמָה

וְכָל פֶּה וְלִשׁוֹן מִדְּמִימָה

כְּמוֹ אֲשֶׁת פָּנֵי אִישׁ הָאֲדִימָה

וַיָּבֶה נִמְשָׁל כְּבִהְמוֹת נִדְמָה

כְּדוֹמָן עַל פָּנֵי הָאֲדִמָּה

מ[ה] ש[ע]ם] תַּמָּה מְאֻדָּמָה וְתַמָּה מ[מ]וֹם

בו לטמות ה / ולטהר הו 219 מיספק בה 220 ונקי] וטמא ב ה' / סינפת וטימאה
בה הו 221 בהמה בה ר' / צייתה בה צוותה ו 222 להיות ב / לסררו ב לסורה הזו
223 ציווי ה' / יוצר ב חסר ה / הפירה ב 224 כמו] תלוי בין השיטין / בכך בהריון
נעשה כפָּרָה בזה בכך בהריון נעשה כפָּרָה ו 225 למינין ב למינין ו / יעבירה בזה ו?
227 לשון ופה ו / מדימ[ה] ב 228-אשת] חסר א' ה' / איש] אישה בה אשת איש ו
229 גימשל כבלימות יגדמה ב 231-החור כולו ב — א בין השורות] תמה] תמימה בה ו /

שכר). ושיעור הטור: שולם לה עונש על חטאה. / 217 מספק: דבר תמורה ומזון, מלשון
ספק. / 218 לטן]מאת טהרה לטהר טומאה: על פי פסדר"כ פרה ו, עמ' 72 (הובא לעיל
לטור 191). / 219 מספק: צלה, יעניין רע (ראה: ש' ליברמן, הירושלמי: כפשוטו, מבוא,
עמ' יט, וכן ש' שפירא, "מלשון פייטנים", הדואר מב, יכג [תשכ"ג], עמ' 398, ח' ילון,
קונטרסים, מרחשון תש"ג, עמ' 44). / 220 וטהור ונקי: האדם שניתנה בו גשמה טהורה
(ויק"ר יח: א) והיה חלה טהורה (ירושלמי שבת פ"ב ה"ו ה ע"ב) ונטמא על ידי החטא
באשמת חוה. / 222 לפירה כפירה: השווה פסדר"כ פרה י (עמ' 76) ובמקבילות: פרה
אלו ישראל, דכתיב: "כי כפרה סוררה סדר ישראל" (הושע ד:טו). / 224 נענשה בהריון
כפָּרָה: תהריון בא לכפר על חטאיו; וייתכן שכוונת התיקון בכ"י א היא "כמן פרה"
ולא "כמו כפרה". והשווה נוסח כה"י האחרים. / 225 למנין עברה: לא ידעתי לפרש;
ושמא הכוונה למנין עבר"ה בגימטריא, כלומר שאשה יולדת אחר 277 ימים שהם בערך תשעה
חדשים (והשווה בר"ר כ: טז עמ' 189). / 227 וכל פה ולשון: מדימה: משתיקה מלבד
בסודותיה שאינם גלויים. / 228 פני איש האדימה: ביישה, את אדם אישה (השווה נוסח
כ"י קופמן למשנה אבות ג: יא לענין המבייש את חברו: מ א ד ים פני חברו-ברבים). /
229 נמשל יבמהות נרמה: על פי תנ' מט: יג, נמדדשו על אדם לאתר החטא באדר"ג
(נוסחא א פרק א): כיוון שאכל ממנו גטרה, לקיים מה-שנאמר "ואדם, ביקר כל יליו, נמשל
כבהמות גדמו". / 230 כדומן, על, פני, האדמה: על פי יר' ח: ב יעוד. / 231 תמה

אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם
כְּמוֹ אִם נוֹצְרָה שְׁלִימָה מְמוּם
[ו]עוֹתָה וְנִעְשָׂת בְּעֵלָת מוֹם
כְּקֻשְׁבָּה לְצִרְעֵה הַמְּנוּנָע בְּמוֹם

מ[ה] ש[ע]ם] אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל

וְנִהְיָתָה לְמִשָּׂא מְרִימִי עוֹל

כְּמוֹ אִם מִשְׁכָּמָה פְּרָקָה עוֹל

וְהִשְׁיָאָה פֶּתֶן בְּגוֹתָה לְמַעוֹל

וְגִרְמָה לְעֵצָל בֶּגֶן מְלִיפְעוֹל

מֵאָה וּשְׁלִשִׁים שָׁנָה מְלִיבְעוֹל

בְּעַד כָּל הַחַיִּים לְנִעוֹל

מ[ה] ש[ע]ם] נִהְיָה בָּהּ אוֹתִיּוֹת חֲמִשָּׁה

וְנִכְתְּמוּ בָּהּ כְּהֵנִים חֲמִשָּׁה

מאדמת בה ומאודמת ו 232 אשר] כפרה אשר ב 233 אם] בין השיטין / אם נוצרה /
כנוצרה תמימה ה נוצרה תמימה ו ב' / ושלימה ו 234 וכע[ותה] ב ונעווחה הו /
נעשית ב / בעלת ת' תלויה 235 מנוגע ו ב' 236 אשר] חסר הו ב' 237 ונהייתה
הו? / כמשא ב / כמרימי הו 238 אם] בין השיטין אשר הו ב' / משכם ו ב'
239 והישיאה ה ב' / לימעול ב 240 מלפעול ב? ו 241 מלבעול הו 242 לינעול ב ה
243 נהגה ה ב' / אותות ב' הו טעמים ב 245 ניכתמה ב ה / להיטמא ב להיטמות ה

לאדמימות. / 232 אשר אין בה מום: לשון הפסוק בבמ' יט: ב. / 233 כמו... ממום:
כנראה תוספת המקורי של הטור הוא: כמו נוצרה תמימה שלימה ממום. / 234 ועווחה:
וחטאה. וייתכן שהנוסח הנכון הוא "ונעווחה" (כ"י הו) — כלומר נתקלקלה ונתעקמה. /
235 לצרוע המנוגע במום: הנחש, על פי בר"ר כ: ד (עמ' 184): "ארור אתה" (בר' ג: יד) —
... איררו בצרעת. / 235 אשר לא עלה עליה עול: לשון הפסוק בבמ' יט: ב. / 237 ונהייתה
למשא: הוטלה כתובה. מרימי עול: ישראל הנשאים בעול המצוות. / 239 פתן: הנחש.
פגוה: בהקב"ה (על פי תנ' כב: ? ועוד). / 240 לעצל: אדם, על פי בר"ר כא: ב
עמ' 199: "על שדה איש עצל עברתי" (מש' כד: ל) — זה אדם הראשון. / 241 מאה
ושלשים שנה מליבעול: על פי תנחומא בובר בר' כו, עמ' 20: אמר ר' סימון מאה ושלשים
שנה נפרש אדם מזוה אשתו (ובדומה עיהובין יח ע"ב, והשווה בר"ר כ: כ; כג: כג—כה). /
242 בעד כל החיים לנעול: להפוך את חוה ל"אימן שלכל החיים" (בר"ר כ: כ עמ' 195) —
גם של הרוחות שגולדו ממנה באותן ק"ל שנים. / 243 אותיות חמשה: מסתבר שהכוונה
לאותם "כתרים חמשה" שבטור 142; ועדיין לא ברור למה הכוונה. [ראה לעיל טור 144]. /
244 כהנים חמשה: כנראה על שם חמש פעמים שזכר כהן בציווי הפורה (ועיין במ"ר יט
סוף פיסקה ב). [ואולי הכוונה לחמשה-כהנים שעשו פרות-מעורא, פרה פ"ג מ"ה. אא"א]. /

וְנִסְרָה לְהִיזָן בֵּיד כָּהֵן
וְכָל מַעֲשֵׂיָהּ לְהַעֲשׂוֹת בֵּיד כָּהֵן
מִתְחִלַּת בְּרִיאתָהּ וְנִבְרָאת מִפְּנֵי
מִצְלַע אָדָם הָרֵאשׁוֹן הַמִּכֹּהֵן
בְּהִטְבַּת שׁוֹר פֶּרֶ לְהַבְחֵן
בְּמִקְרִין וּמִפְרִיס לְמִצָּא חֵן

[מֵה] ט[עם] לְהוֹצִיאָהּ מִשְׁלֹשׁ מִתְּנוּת חוּצָה
 וְצֹאֵת בְּנוֹת צִיּוֹן בַּה רוֹחֲצָה
 שׁוֹלְתָה וְגוֹרָשָׁה מִזֶּן חוּצָה כִּמּוֹ 255
 וְתוֹאמָה מִשְׁלֹשׁ מִתְּנוּת נִחֲצָה
 וּמִסָּד בְּדֶרֶךְ תַּחֲיִים חֲצָה
 [מֵה] ט[עם] כֹּל עֲסוּקִיָּה מִטְּמְאִים בְּנִדִּים

246 לצאצא[איה] ב 247 נימסרה ב' / להנתן ו 248 לכל ה' / מעשה ה' / להיעשות
ז' ב' / יחד כהן] כהן בה' ו 249 מתחילת ב' ה' / יבירייתה ב' / גיבנת בו גבנת ה' /
מיהן ב 251 בהסבעת ה' ב' / שור פר] שור ו פר שור ו? [] שור. ב' / להיבחן בו
252 למצא' ל' תלוי, למצוא בה ו? 253 משלוש ב' ה' 254 בנות] ב' ה' חסר בו /
תרוצה ב 256' ו' תואמיה ב' זו / משלוש ב' / יגריצה ב' תוצהה ה' 258 262–פני
253–257 ב 258 יסליקה ה' 259 ומשהררם ה' / אדם ב' ה' 260 סימאה ב' ה' /

245 להשפעת **ברבים המשה**: על פי המשנה בגדה ב: ו: חמשה דמים טמאים באשה. /
246 עולמות **המשה**: הם 'חמשה עולמות שאדם רואה' (בשעה ששרר במעי אמו, כשהוא
יוצא ממעי אמו וכו'). ויק"ר ד: ז מהו: מרגליות עמ' צד). / 247 ביד בהן: על פי במד'
יט: ג. / 248 וכל מעשיה... ביד בהן: על פי ספרי חוקת קבד (עמ' 157): כל מעשה
פרה בכלל ונוסח הטור הוא כנראה 'וכל מעשיה להעשות בכהן' (כמו כ"י ב ה), ו'ביד
כהן' גרירה מהטור הקודם. / 249 נבראת: מסתבר יותר הנוסח 'גיבנת' (נוסח כ"י
ב ה) על שם ברי: ב: כב: ו'י בן ה' אלהים את הצלע... לאשה. מנחם: מפורש בפיוט
בטור הבא. / 250-252 אדם הראשון המכהן... לבנאח חן: על פי במד' ד: ח ועוד:
אדם הראשון... כיון שקירב קרבנו שוא' 'ותיטב לה' משור פר מקרן מפריס' (תה'
טט: לב) לבש' בגדי כהונה גדולה. / 253 להוציאה משלש מחנות תרצה: על פי יומא
סח ע"ב: ר' אליעזר אומר: נאמר כאן (בפר יום הכיפורים, רש"י) מתוך למחנה, ונאמר
להלן (בפרה יאזכרה, רש"י) מתוך למחנה, מה כאן חוץ לשלש מחנות אף להלן חוץ לשלש
מחנות. / 254 וצאות בנות ציון... רחצה: על פי יש' ד: ד. והנוסח בלי 'בנות' או
'בת' (כ"י ב ו) 'מתאים יותר למשקל' / 256 ותראמה: כנראה אדם הראשון, והוא כמו
'תראמה' (גירסת כ"י ב ו) וראה חילוף זה גם למשל בכרי"ב: כב: א עמ' 205). משלש
מחנות: 'כיון לגן עדן, ולא ידעתי על פי מה. נחצה: שילוח חוצה. / 257 ומסך: המכונה
לכתובים וזללה חרוב המתהפכת השומרים את דרך עץ החיים (בר' ג: כד). / 258-259 כל

260 כְּמוֹ

וַיִּשְׁתָּהוּ הָאָדָם בְּהָאָרְצָה זֶה וּבְגֵדִים
טָמְאָה טוֹהַר שְׂכִיבַת בְּגָדִים
וְהוֹעֲדַת מִבְעַל חֻמַּת בְּגָדִים
וַעֲרוּמִים צִנּוּ כְּתָפֵי בֹדִידִים

265 כִּמּוֹ רִיּוּלִים שְׂרִיפָתָהּ בַּעֲצֵי תֹאנָה
וְנִקְּסָה עֲלֵיהֶם כַּמֵּין תּוֹאנָה
תִּפְּרוּ וְחָגְרוּ עָלֵי תֹאנָה
וְלֹא לָנוּ בְּחוּפַת חֲתוּמָה

מַה שֶׁעָלָה אֶרֶץ וְאָזוּב וְשָׁנִי תוֹלַעַת
בְּהִשְׁלָכָת אֶפְרָה אוֹתָם מְזַלַּעַת
כִּמּוֹ קוֹמַת אֲרָזִים בְּשֹׁאֹל מְבַלַּעַת
לְהִשְׁתַּנּוֹת בְּאֶפֶר בְּרִמָּה וּבְתוֹלַעַת

מִתָּהָרָה עַל טוֹמְאָת מִיתָה [מִה] ט[עם] מִתָּהָרָה עַל טוֹמְאָת מִיתָה
בְּהִיזְיָתָהּ לְטָהָר בְּנֵי תַמְזָה

שמנות ה? שייכ[ב]ת ו? שמונה ב 261 והיפשיטה מבעלה ו ב² 262 ועירומים ב ה /
כהיביט ו 263 רגילת ב ו רגילה ה / תאינה ב ה 264 וגינסה ב-ה / כמין? י תלדיה
כמו ו 265 תפרן? ואישה תפרו ב / ותגרזן? חפר ב / תאינה ב ה 266 תתג[ה] ו
268 כהשלכת ב / עפרה ב ה / מבלעת ב? ו בולעת ה 269 ארזין ב / בילעת ה
270 להשתנות ב-ה? ו? ב² / ורימה ב ה? רימה ו / ובתולעת? כתב ותולעת? ותלה ב² 271 על

עפוקיה משמאין ... ונמחרים לה ארץ ובגדים: על פי פסדר"כ פרה 1 עמ' 72 (הובא לעיל לטור 191). ארץ: אדם (כמו בכל הנוסחאות); הכתיב "ארץ-ארץ" (ישראל). / 260. שכיבת בגדים: הנוסח שכיבת קשה ואין בידי לפרשו. ונראה שעדיפה גרסת "כ"י ב"ה" שממנת בגדים והוא רומז לשמנות בגדי כהונה שלש אדם הראשון (ראה ביאור לטורים 250-252). / 261. הערת: הסירה, הפשיטה (בכתב היד מנוקד הועדת). והטור כולו רומז למדרש באדר"ב נוסחא ב פרק מב (עמ' 116): עשרה גזירות נגדו, על אדם הראשון, האחד שהיה לרוב כלל חמדה והפשיטה הקב"ה ממנו. / 262. גנו: עמדו. כהמשך בנזקים: כשהסתכל בהם הקב"ה לאחר בגידתם (חש' חב' א' יג.). / 263. רגילים: כנראה שבוש מנוסח המקבילות: רגילת, כלומר רגילה. עצי-תאנה: לאו דווקא, אלא גם בעצי תאנה (פרה: ג' ח.) ועבחרו דווקא הם כאן לצורך ההשוואה. / 264. תאנה: הדרש תאנה — תואנה על פי בכ"ר נט: ז (עמ' 175), ששם דווקא בענין חוה ולא הפרה: עלה תאנה ה: — עלה שתביא תואנה לעולם. / 265. תפיר ... תאנה: על פי ברך ג' ז: / 266. בחופת: תחתונה: בגן עדן, שישלשן עשרה חופות: קשר לו הקב"ה אדם הראשון: בגן עדן (ויקרא כ"ב עמ': תמז' ועוד). והטור כולו על פי המדרש בבכ"ר ר' יצ: א (עמ' 88): אדם הראשון לא לך בכבוד, קח טעם — אדם יצא כל ילד" (תה' מט: ג). / 267-268. ארץ ואורב ... בהשלת ארצה: על פי גמ' יט: יג. מלועת: אין בידו לפרש. ואולי יש לקבל את: והנוסח "בולע" (גמלעת במשמעות: מפרסמת כלומר אותם שחם; קומת: ארזים) וישנו באפ"ר רמח-ותולעת, ור' פסיקתא דר"ב (עמ' 62: אא"א) / 269. קרמח-ארזים: קומת הגבוהה של אדם הראשון. וכוונת הטור: זאת שמביאה מות / 270. להשתנות ... ושתולעת: שתשתנה, לאפל, לרימה ולתולעת. / 274. לפי:

וְלָמָּה בְּאַפֵּר הַמֵּת מֵיָּם חַיִּים
רָמְזוּ לַמֵּתִים כִּי הֵם חַיִּים

וְלִ[מֶת] מִזֶּה מִמָּוֶה שְׁלִישִׁי וְשִׁבְעִי
 רִ[מּוֹז] לְקִימַת שְׁלִישִׁי וְיִשְׁנֶעַת שְׁבִיעִי

וְלִמְתָּ נֹכַח אֹהֶל מוֹעֵד דְּמָה יָהּ
ר[מז] לְדָמָם וְנִצַּחֲם לְמַלְבוּשׁ יָהּ

וְלִ[מָה] עֹרָה וּבְשָׂרָה וְדָמָה וּפְרָשָׁה

להלן, / 275- קצתה: מחברתה, וכוונתה הטור: זו עומדת כנגד יו"א הפרה כנגד תורה; /
277 ולמה נאמר המת: אפר הפרה. ומטור זה עד טור 292 דורש הפייטן את פרטי מצוות פרה
כלמים לגאולה העתידה. מדרש דומה מצוי בפסדר"כ פרה ט י (עמ': 75-76) "ובמקבילות,
אך הפירוט שונה וגם העיקרון (השוואה לארבע מלכויות או לישראל) שונה: ימים חיים:
על פי "במ' יט. יו. / 279 - טחאת זמינ: נדה: על פי "במ' יט. ט: למי, גדה טחאת היא. /
280 מקור נפתח להטאת ולנהיה: על פי "זכ' י"ג. א. / 281 קימת שליש: תחיית המתים,
על פי "במ' יט. יט. ויותר נראה בוסס. כל"ה הו "מוזס". / 282 קימת שליש: תחיית המתים,
על פי הושע י: ב: יחינו מימים, צירום השלישי יקרמנו וינחילה לפניו, זישהעת
שביעי: אולי ישועת משיח בן-דוד. ("דוד השביעי" - דה"א ב: טו); / 283-284 ולמה
פון שולח... רמז לטובה... ושורה: השווה פסדר"כ פרה ט. (עמ': 75 שורה 11): "ישלח
אותה לפניו" (במ'- א' ג) - "כי זבח לה' בבצרה" ("יש' לד: ו). אי"ר ברכיה "טבת גדול
בארץ-אדם" (שם). / 285 נוכח אהל מעד: דמה יהו: על פי "במ' יט. ד. והגוסט "אהל"
במקום "אהל מעד" ("כ"ה הו) מתאים יותר: משקל. / 286 לדמש ולצהם ללבוש
יהו: דמש ונצחם של אדם-כזמן הגאולה, על פי יש' סג: ג. / 287 טורה: אפרה.

290 ר[מז] לְשִׁלְשָׁה לְאַתּוֹן נוֹרָה לְהַשְׁלִיךְ

וְלִמָּתָה הִיָּתָה לְשִׁרְפָּה מֵאֲכֹלֶת אֵשׁ
 רָמִזְוּ לְהוֹבִיד גִּלְשָׁמָה בִּיקִידַת אֵשׁ

295 בֵּית גֵּאִים לְתַחֲפִיר וּלְהַבְאֵשׁ

מִלּוֹא חֲפָנָיו גָּחָלִי אֵשׁ

300 פֶּרֶכַב אֵשׁ וּבִסּוּסֵי אֵשׁ

פמו בטלו מערכת אש

[illegible]

על פי ב'מ' יט: ה. / 288 בשר נבחרים ודם נסכים: על פי יח' לט: יח (ושם: "ודם נשריף
הארץ"). והשוואה דומה בפסדר"כ פרה ט (עמ' 75 שורה 13) ובמקבילות: "את עורה ואת
בשרה ואת דמה על פרשה ישרוף" — היא [אדום] ודוכסיה ואיפרכיה ואיסטרטיליה. /
289 שלשה כציל: עץ ארז ואזוב ושני תולעת (ב'מ' יט: ז). / 290 לשלשה לאתון
נורה להשליך: לא ידעתי למה הוא מכון. [הכוונה לחגניה מישאל ועזריה, ר' פסיקתא
דר"כ עמ' 76. א"א"]. אתון נורה: כבשן האש (דל' ג: כא). / 291—292 ולמה היתה
לשיריה... רמז להורב: נרשמה ביקדת: ושר' ז: יא, והשוואה דומה לזו
מצויה בפסדר"כ ט (עמ' 75 שורה 12): "ושרף את הפרה לתעני" (ב'מ' יט: ה) —
"ויהיבת ליקדת-אשא". הודב: כלה (דג' שם). נרשמה: במקום גישמה (דג' שם וכי"י
הו). והטור רומז לאבדנה של המלכות הרביעית (על פי דג' שם). / 293—294 היתה
...להבת: על פי עובדיה יח. / 295 בית נארים: הגויים, והלשון על פי משי' טו: כה. /
296 לאבלם קש יבש: על פי נחום א: י. / 297 מבריה מנהל ולמנהל: על פי יח'
א: כז. / 298 מלוא הפניד נחלי ושר: על פי יח': י. ב (ומלא הפניד גחלי אש). ושני
טורים התארוגים מתארים-את כבוד ה' כשואה בא להשמיד את הגויים. / 299 ושר אכלה
אש: הקב"ה (וימא על ע"ב). 300- ברכב אש ובפסי ושר: על פי מל"ב א: יא. /
301 יבעיר רכבב כעש: על פי נחום ב: ד. 304—305 ישרתם כנזר אש... והאכלם

מִלְהַבְעִיר עַל הַמִּזְבֵּחַ אֵשׁ
 כִּן יִשְׂתַּם כְּתוּר אֵשׁ
 בָּאֵפוֹ לְכַלְעֵם וְתֹאכְלֵם אֵשׁ
 וְלַעַם הוֹגֵי דָת אֵשׁ
 יִהְיֶה לְכָבוֹד וּלְחֹמֶת אֵשׁ
 מִבֵּית מִצָּא מִים נָאֵשׁ
 וְכָל הָעָם רֹאִים בְּרֹדֶת הָאֵשׁ
 וְקוֹל מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ
 וְטַעֲמֵי פֶרֶה לְהָאִיר בָּאֵשׁ
 לִפְנֵי בָאִי בַמִּים וּבָאֵשׁ
 וּמִחֲנִיָּהֶם תְּהִינָה מַחֲצוֹת אֵשׁ
 וְטֹהֲרָתָם תְּהִי טְבִילַת אֵשׁ
 בְּנִרְיָקָה מִים מִמָּקוֹם אֵשׁ
 כִּי מִקְדָּם וַיִּתְּנָה בָאֵשׁ
 לְטַהֵר בָּאִיפֶר שְׂרִיפֶת אֵשׁ
 וְכָל דָּבָר שֶׁיָּבֹא בָאֵשׁ
 תִּהְיֶה טֹהַר וּבְהַעֲבִיר אֵשׁ
 וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא בָאֵשׁ
 נִתְּנָן מִים תַּחַת אֵשׁ

הַרְאֵנוּהָ. 316 באשׁ] כתב אש ותלה ב' / 319 בהעברת] כתוב בהעברת ומתוקן

אשׁ: על פי תה' כא: ג. / 306 עם הוגי דת אשׁ: כינוי לישראל העוסקים בתורה. דת אשׁ: תורה. (על פי דב' לג: ב.). / 307 הייה: הקב"ה. לכבוד ולחומת אשׁ: על פי זכ' ב: ט. / 308 בית: מצא מים ואשׁ: המקדש, שיצאו ממנו מים באחרית הימים (זכ' יד: ח; יואל ד: יח; ועוד), ובו (על המזבח) בוערת האשׁ שֶׁצִּאָה מִלִּפְנֵי ה' (ויק' ט: כד; ועיין זבחים סא ע"ב). / 309 וכל העם רואים בדרת האשׁ: על פי דה"ב ז: ג. / 310 וקול מדבר מתוך האשׁ: על פי דב' לג: ב. / 312 באי במים ובאשׁ: וְעַל פִּי תֵהָּ סו: יב. / 313 וּמִחֲנִיָּהֶם: אולי הכוונה "למחניהם". וייתכן שהטור: מבוסס על זכ' ו: ט. / 314 טבילת-אשׁ: על פי זבחים לט ע"א: עיקר טבילת-אשׁ: וראו להלן (טור 318 ואילך). / 315 בוריקת מים: על-פי יח' לו: כה. במקום אשׁ: אולי השמים שעשויים אשׁ ומים, (בר"ר ד: ת עמ' 31), ואפשר גם שהכוונה היא "במקום אשׁ" (עיין להלן). / 316 נתינה: התורה (שמ' יט: יח). / 317 אִפֶּר-שְׂרִיפֶת-אֵשׁ: אִפֶּר, הַפְרָה- / 318—321 וכל דבר... מים תחת אשׁ: על פי במ' לא: כג. והטורים עוסקים עדיין בטהרתם של ישראל ומפרשים את טורים 314—315, על פי זבחים לט ע"א (הובא לעיל טור 314), והראייה שם היא מהפסוק בבמדבר: "וכל אשר לא יבוא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַמִּים". כלומר בעצם היו ישראל צריכים לטהר ב"טבילת אשׁ", שהיא עיקר טהרה, אך מפני שהדבר בלתי אפשרי "נתנו מים תחת אשׁ" והם ייטתרו

וַעֲתָה צִאָצֵאִי בֵּית אֵשׁ
 אֲשֶׁר כָּל צְבָאוֹתֶם אֵשׁ
 וְלֹא יִכְבוּ בְלִבָּת אֵשׁ
 טֹהֲרָתָם תְּהִי כִמוֹ אֵשׁ
 כִּמוֹ מִשְׁרָתִים חֲצוּבִים מֵאֵשׁ
 אֲשֶׁר בְּרִייתָם מִתּוֹךְ אֵשׁ
 וְטוֹהַר טְבִילָתָם בְּנֹהְרֵי אֵשׁ
 בְּנֹהַר דִּי נֹר נֹגֵד אֵשׁ
 וְכִשְׁתֵּן מִטְהַרִּין בְּטֹהַר אֵשׁ
 יִשְׁמִיעוּ זֶה לְזֶה בָאֵשׁ
 וְיִקְדִּישוּ קִדְשָׁהּ בְּקִדְשָׁת אֵשׁ
 וְזֶה אֵל זֶה מֵאֵשׁ
 יִקְדִּישוּ לְחֹצֵב לְתַבּוֹת אֵשׁ
 וְיֹשֵׁב בְּכִסֵּא שְׂבִיבֵי אֵשׁ
 לְשַׁלֵּשׁ קִדְשָׁהּ בְּשִׁלֹּשׁ אֵשׁ

ככ[חוב] וקרא

ט ב אחד

אֵיחָד חֹק הַמִּיחָד / בְּחֹד דָּת לְהֵאחָד / בָּהּ לְהֵאחָד / מְגִי מִיחָד
 יי א[לה]ינו יי אָחָד

אֵלֶּה עֲדוֹת חֹק לְעַם חֹקָה

ל — בהעברת 323 צבאותם] מתוקן ל — שירותם. 322 ויקדשו] מתוקן מ — קדשתה 336 לשלש] כנראה מתוקן ל — ישלשו (בין השורות) אחד] בשולי העמוד 337 איחד] ה — י' תלויה בין השיטין. 339 חק] בין השיטין 340 בחרת] מתוקן כנראה ל — בהחרת /

"במים במקום אשׁ". / 322 צִאָצֵאִי בֵּית אֵשׁ: ישראל (על פי עובדיה יח). / 324 וְלֹא יִכְבוּ בְלִבָּת אֵשׁ: על פי שמ"ר ב: ה, שכשנגלה הקב"ה על משה "בלבת אשׁ מתוך הסנה" (שמ' ג: ב) רמז לו על ידי כך ש"המצריים אינם יכולים לבלות את ישראל". / 325—326 כִּמוֹ מִשְׁרָתִים... בְּנֹהַר דִּי נֹר נֹגֵד אֵשׁ: על פי בר"ר עח: כז (עמ' 917) ובמקבילות: בכל יום בורא הקב"ה כת מלאכים... מִנֵּן-אֵיתְּבוּרֵן [= מִנֵּן גְּבוּרָא] ? ... מְנַהֵר דִּי גוּר, / 328 וְטוֹהַר טְבִילָתָם בְּנֹהְרֵי אֵשׁ: על פי שמ"ר טו: ז: המלאכים מתחדשים בכל יום... והן חוזרים לנהר אשׁ שיצאו ממנו ושוב האלהים מחדשן ומחזירן-כֶּשֶׁם שֶׁהָיוּ בְּרִאשׁוֹנָה. / 329 נֹהַר דִּי נֹר נֹגֵד: על פי דנ' ז: י. נגד: במקור — יוצא, וכאן — מוציא. / 332 קִדְשָׁתָהּ: בכתב היד מעוקד קדשתה. ואולי צ"ל קדשתם, כלומר שיאמרו את הקדושה ("קדוש קדוש" וגו'). / 333 זֶה אֵל זֶה: על פי יש' ו: ג. / 334 חֹצֵב לְהַבִּית אֵשׁ: הקב"ה (תה' כט: ז). / 335 כִּסֵּא שְׂבִיבֵי אֵשׁ: על פי דנ' ז: ט: כרסיה שביבין די גור.

340 בְּחֶרֶת עַל לֹחַ אִתָּם וְעַל סֵפֶר חֻקָּה
 וְאָמַר וּפֶן וּבִיקָה
 דְּבָרִים אַרְבָּעָה אֲטוֹם חֻקִּים בָּם חֻקָּה

מִצְוֹת יְבָמָה

הַיֹּאסֶרֶת לְאָח [כִּ]דֶּת כָּל עֲרִיָּה
 345 וְיֹלֵד אִם אֵין אִיף לִיִּבּוֹם רְאִיָּה
 זֹאת כָּל תַּעֲוֹת יֵצֵר מֵאִיזוֹ רְאִיָּה
 חֵי חֻקָּתָה חֵק מִלֵּהֲרֹהֵר בְּרִיָּה

מִצְוֹת [כָּל]אִים

טַעַם שֶׁעֲטָנוּ מֵאִזְ סוֹתֵר
 350 יִצְוֵר בַּל יִשְׁגָּה אִיף בְּסִדֵּין הוֹתֵר
 כּוֹרֶת לוֹ חוֹק לְכָל יִתְנַתֵּר
 לְקַץ תִּימִין י[...]

מִצְוֹת [עוֹזֵל]

מִתְבַּחֲנִים בּוֹ כָּל פּוֹשְׁעִים
 355 נֹאמִים מִה טַעַם זֶה מִכֶּפֶר פִּשְׁעֵיךְ
 שִׁינָּה גִּירוֹתָיו לֹאֲטִים אֲנִי שְׂבָעִים
 עַד יִצְרָפוּ וְיִבְחָנוּ כָּל רָשָׁעִים

מִצְוֹת [פָּרָה]

פָּרָה אֲשֶׁר בָּהּ טְהוֹרִים מִטְּמָאִים
 360 צָרִי אִיף הוֹשָׁתָה לְטִהָרֶת טְמָאִים
 קִיִּצְבִּי חֲבוּאִיָּה מִכָּל אֲטוּמִים
 רְצוּפִים עַד קֵץ יִקְפֵּא טַעַמִּים

שֶׁמֶעֱנוּ מִצְוֹת וְלֹא כָּל טַעַמִּיהֶם / תּוֹרוֹת וְלֹא כָּל נַעֲמִיָּהֶם / לְדָרוֹשׁ וּלְקַבֵּל אֲתֻנִּיָּהֶם /
 לְהַכְפִּיל בְּכַפֵּל שֹׁכֵר מִקְיָמִיהֶם / כִּי לֹא נִיאוֹתוֹ מֵאוֹם מֵהֶם / וּבִזְאוֹת [י]בְּחֻנֵּי נוֹכַח
 365 [מִיָּהֶם] / וְלֹא יִחְפְּרוּ סָנִיָּהֶם / בְּהִיגְלוֹתוֹ לְעִינֵיהֶם / וְיִחְזוּ עֵין בְּעֵין מוֹרִיָּהֶם / וְאֲנִיָּהֶם
 תִּשְׁמַעְנוּ מֵאַחֲרֵיהֶם / כָּל חִידוֹת וּבִיאָנִיָּהֶם / כָּל סְתוּמֹת וּפְתָרֵיהֶם / כָּל מִצְוֹת
 וְחִיקָרֵיהֶם / כָּל חֻקִּים וְיִקְרִיָּהֶם / כָּל אֲמִירוֹת וְדְבָרֵיהֶם / וְאִזּוֹ יִצְהִילוּ מִרְאֵיהֶם /
 וְיִצְהִירוּ מֵאוֹרֵיהֶם / לְעֵינֵי כָּל רוֹאֵיהֶם / וְיִגְדּוּ אֲשֶׁרֵיהֶם / כִּי לֹא לָרִיק הָיָה יִצְעִיָּהֶם /

אִתָּם] מִתּוֹקֵן ל — לֵבָם . 364. מֵאוֹם מֵהֶם] מִתּוֹקֵן ל — מֵאוֹם מֵהֶם 368 בְּהִתְחַלְכוּ
 ח' שְׁנִיָּה תְלוּיָה.

וְיִשְׁשׁוּ וְיִשְׁמְחוּ בְּאַלְהֵיהֶם / וְיִגִּיל וְיִשְׂמַח בָּהֶם / בְּהִתְחַלְכוּ בִּינֵיהֶם / בְּשִׁכְנוּ
 370 בְּמִתְנִיָּהֶם / בְּשִׁכְתוֹ עִמָּהֶם / בְּנִאֲמוֹ לָהֶם
 לַחַיּוֹת [לָכֶם לְאַלְהֵימִים]

דִּילּוֹג ר' אלעזר

פָּרָה אֲשֶׁר בְּצִילָה סְתוּרָה
 וּמַעֲיִן כָּל חֵי מִסְתָּרָה
 בְּטִהָרָה וּבְקִדּוּשָׁה כְּתוּרָה
 לְטָהוֹר וְקִדּוּשׁ מְכוֹתָרָה
 375 בְּזֹאת חֻקֵּת הַמּוֹרָה

ב[רוך... האל הקדוש]

פ[רה] לֹוֹטָה לֹא פְתוּרָה
 לְמַקְח מוֹעֵד הוֹתָרָה
 בְּדִתּוֹתֶיהָ מִיִּתְרָה
 לְמַעֲנֵי יוֹם מוֹתִירָה
 380 בְּזֹאת חֻקֵּת הַמּוֹרָה

ב[רוך... מקדש השבת]

פ[רה] עֲפָרָה מוֹתִירָה
 לְצַחֲצַח צוֹאת חֲטָא כְּתוּרָה
 לְכַפָּרָה וְלַעֲתִירָה
 וּבְחֵי שֵׁי מְכַתִּירָה
 385 בְּזֹאת [חֻקֵּת הַמּוֹרָה]

ב[רוך... שאותך נירא ונעבוד]

פ[רה] זֹאת נְתוּנָתָהּ
 לְדוֹר דּוֹרִים מְטִהָרָה
 רוֹאֵי לְהַדִּיחַ גוֹתָרָה
 לְטוֹב בְּתוֹדָה מְכַתִּירָה
 390 בְּזֹאת [חֻקֵּת הַמּוֹרָה]

ב[רוך... הטוב לך להודות]

קבץ על יד

דברים שבכתב היוצאים לאור בפעם הראשונה

סדרה חדשה ספר י (כ)

הוצאת מקיצי נרדמים
ירושלים תשמב

KOBEZ AL YAD

Minora Manuscripta Hebraica

Tom. X (XX)

SUMPTIBUS SOCIETATIS MEKIZE NIRDAMIM
HIEROSOLYMIS MCMLXXXII